

HRVATSKI PLANINAR

GLASILO HRVATSKOG PLANINARSKOG DRUŠTVA

BROJ 5.

SVIBANJ 1929.

GOD XXV.

Dr. IVAN KRAJAĆ:

JASTREBARSKO

NARODNE PLANINE I HRVATI

(Svršetak)

Već u prehistojsko vrijeme sklanjao se je i branio narod u utvrđenim »gradištima« na vrhuncima, koji dominiraju ravnicom ili prirodnim prolazom. Tako gradišta kod Samobora, Ogulina, pa »gomila« kod sela Goranci kod Mostara itd. Nekoji planinski krajevi reprezentuju izravno historijske narodne obrambene tvrđave. Tako stari Gvozd, odatle mu možda i ime (danas Velika Kapela), o koji se je razbijala već rimska sila, pa madžarska, pa mongolska, a kroz stoljeća turska.

Na velebitskom zidu razbijala se sila rimska, pa mletačka i turska. Istu ulogu igra i (današnji) hercegovački planinski zid prema moru sve do Kotora sa svojim »erceg«-ima (utvrde) od Vrgorca (u blizini četiri ercega) na Ercegušu kod Ljubuškog, i cijela »Gradina« Planina od Neretve do Trebinja, pa do Ercegnovog u Boki Kotorskoj.

U gorama je hrvatski kralj Tomislav dočekao i uništio vojsku Simeona cara bugarskoga. I samo Duvanjsko Polje je za to bilo jako narodno središte, jer su planine oko njega igrale važnu obrambenu ulogu, kako i danas jošte svjedoče njihova imena: Vran t. j. Bran planina, Čvrsnica Ljubaša (za straženje) itd.

Počevši od Broda na Kupi i Ozlja grada, Trsata, Vitunja, Modruša i Zvonigrada pa do Dobora, Sutjeske i Ercegnovog na tisuće što nižih što viših vrhova ili prolaza pa sve do mora nosi danas ruševine vlastitih starih hrvatskih gradova.

U obrani od Turaka je u Hrvata opet došlo do izražaja ono latentno intimno razumijevanje vlastitog napose planinskog tla. Planina je bila i opet čvrsto uporište obrane te sklonište i spas života. Opst su na vrhovima Stražnicima itd. postavljene straže, na Crnim vrhovima čardaci i karaule, opet su vatre i dim sa vidnih vrhova sa jednog na drugi signalizirale opasnost i pravac dolaska neprijatelja, opet je čarna gora bila prva saveznica naroda i za seljaka i za hajduka i uskoka i za ratnika. Odlične je kvali-

tete pokazao naš gorštak braneći krški gorski plateau, doista prag svoje domaje u strašnim bitkama na Soči u svjetskom ratu.

Osobita je karakteristika znatnog dijela naših planina njihov bliži ili dalji spoj sa morem i razvitom morskom obalom.

I tu su planinsko tlo i njegov upliv u spoju sa morem i njegovim uplivom odgojili posebnu specifičnu crtu hrvatskog narodnog karaktera do danas.

Onaj isti tvrdi mukotrpni gorštak, koji je godimice živio u tri zone, u primorju, podgorju i na planini, bio je istodobno dobar ribar, a najsmjeliji otporni mornar. Taj gorštak-mornar Neretvanac je prisilio u IX. stoljeću mletačkog dužda, da mu danak plaća, za narodne dinastije je dao hrvatskoj državi pomorsku silu od 180 većih i manjih brodova, a osam stoljeća iza toga je kao Uskok iz malog kamenog Senja sa neznačnim sredstvima faktično bio gospodar Jadranskog mora, te je vodio od 1615.—1617. godine rat sa Mletcima. Stoljeća iza toga je taj isti gorštak-mornar sa daleko slabijim sredstvima tukao opet na moru Talijane u bitci kod Visa i time spasio Dalmaciju od prisilnog potalijančivanja.

Čini se, da bi u ovom vlastitom hrvatskom kulturnom tipu prvi put u nama poznatoj historiji mogao biti postavljen temelj ovako harmoničnom spoju izvanrednog gorštaka i neustrašivoga mornara u jednoj te istoj osobi.

Danas naša narodna planina nije geoploitički više onolika zapreka za skladni razvoj narodnog života kao u historiji, jer moderna prometala i prometni spojevi daju mogućnost, da se ta zapreka svlada, pa tako ekonomski i duševni život naroda razvije. Na tom dakako može da ima bitnog napose ekonomskog interesa samo pučanstvo našeg jadranskog primorja i njegovog zaleđa.

S druge strane otkada se je u drugoj poli XIX. stoljeća u zapadnoj kulturi probudio živi i djelotvorni smisao za narodnu planinu, probudio se je i u nas, te je i u Hrvata nikao veliki planinarski pokret, koji već kroz pol stoljeća vodi stanovnike gradova i inteligenciju u narodne planine, uči ih na mjestu poznavati rođenu grudu, njeno more, živi narod i narodni život, širi živu spoznaju i svijest o domovini i njenom živom narodu, njegovu narodnom životu, njegovim potrebama i težnjama. Tako planina danas kulturnom vezom veže selo i narod sa gradom i inteligencijom.

U drugoj poli XIX. stoljeća spoznali su svi kulturni narodi važnost pohađanja planina kao odgojni elemenat u formirajućem modernog naroda, pogotovo njegove inteligencije. I taj faktor prirodno odgaja i jača i tijelo i duh, intelekt, volju i energiju, a podiže snagu narodne obrane. Od onda u krug ideja narodne inteligencije ulazi

domaća planina sa svim životom i pojavama na njoj kao bitni element formiranja psihe narodne inteligencije, često kao samonikli prirodni korektiv škole i recipirane kulture.

Iz svih istaknutih činjenica proizlazi, da Hrvati pripadajući velikoj arijskoj obitelji naroda, već po svom rasnom iskonu nose u sebi više ili manje svijesno baštinjeni odnos i ljubav prema gorskom svijetu i veličanstvu njegovih pojava.

Ta relacija sada domaće planine prema narodu je tijekom njegove historije samo pojačana u konkretnom pravcu, te je donijela i svoje plodove u stvaranju nekih temelja narodne psihe i karaktera.

Tu relaciju i intuitivno i svijesno kultivira i moderna hrvatska narodna literatura od njenog početka, t. j. od pred četiri sto godina do danas, a od posljednjeg pol stoljeća kultivira ju teoretski i praktički veliko udruženje »Hrvatsko Planinarsko Društvo« u Zagrebu, danas sa svojih 39 podružnica i preko 7000 članova, te svojim ilustriranim glasilom »Hrvatskim Planinarnom.«

Logički je, a historijski je potpuno motivirano, razumljivo i opravdano, da su Hrvati kao više od tisuću godina organički pripadnik i aktivni član zapadno-evropske kulturne zajednice narodâ već u prvoj poli XVI. stoljeća imali odličnog a svijesnog literarnog reprezentanta te relacije u pjesniku Petru Zoraniću, koji je u 28. godini života napisao g. 1536. pjesničku pripovijest: »Planine.«

Nikao iz naroda, a poznavajući svoj narod i njegovu psihu, visoko kulturan u zapadno-evropskom smislu, osjećajući renesansu u svojoj duši, a predosjećajući volju kulturnog čovječanstva za povratkom k prirodi i planini, živući u starom kraljevskom hrvatskom Ninu na dogledu Velebitu i Dinari, on je sa modernim osjećajem za planinu pošao na Velebit i na Dinaru. Uspevši se kroz golu provaliju Velike Paklenice do velebitske šume sa izvorom, »prvi dan na planinah«, on je — posve sa čuvstvom modernog planinara, kako sâm u rubrici veli — u »ekstazi.«

Osnovne ideje njegova djela su i danas ispravne, djelomično vječno istinite, a djelomice originalne, odnoseći se na vlastitu hrvatsku kulturu.

Vječno istinita a moderna je ideja: da je u planinama tražio i našao duševnu ravnotežu i protutežu duševnoj boli i rastrojenosti iz doline i grada. On nas uči, da imamo kulturno hodati po planinama, tako da nas planina odgaja narodno, etički i estetski, jačajući tijelo, um, srce i duh. — Istinita je i narodna ideja, da je u narodnoj planini — na Dinari — pjesnik od vile primio nadahnuće i pjesničku vidovitost. On upućuje Hrvate, da se više brinu za sebe

i za svoju lijepu zemlju te za svoj jezik i da nauče sebe i svoje poznati, cijeniti i poštivati.

Svojim vlastitim planinarskim usponom on je za vazda fiksirao i ponajljepše partije našeg planinarstva: more, Velebit — Dinara — more, i prirodni pravac razvoja hrvatskog planinarstva: Velebit i preko Velebita prema istoku na Dinarske kose i dalje.

On se trudi da svojoj staroj narodnoj seljačkoj kulturi i vlastitoj narodnoj tradiciji, da svojim planinama i svomu nacionalizmu nađe organsko, vlastito, dostoјno mjesto u kulturnoj zajednici zapadnih naroda. Njegov odgovor glasi: mi vučemo svoju kulturnu lozu izravno već od prvih mediteranskih kultura, kulturno smo sposobni, kulturu imamo i recipirati, ali ju moramo ispuniti svojim vlastitim narodnim sadržajem i smjerom, a kulturno imamo producirati na svom vlastitom narodnom jeziku. Jedan pokušaj toga su i njegove »Planine«. Tako nas kultura ne će odnarodivati, nego ona znači nepredobitnu, duboku i pojačanu otpornost protiv svake sile.

I doista ta je misao s obzirom na Hrvate ispravna, te su ju Hrvati uz Jadransko more i njegovo zaleđe pod najtežim prilikama i na mahove realizirali kroz više od tisućljeća.

Nije slučaj, da je Zoranić prvi hrvatski pripovjedač. Utisak domaće planine, Velebita i Dinare, otvorio je kroz kulturnog Zoranića prvi put usta hrvatske profane proze. U kompleksu odnosa, što ga je vlastito planinsko tlo vršilo gotovo kroz tisućljeće na formaciju hrvatske narodne psihe, nadareni je pjesnik Petar Zoranić mogao na osnovu elemenata starije narodne kulturne tradicije da intuitivno sredi i formira programatski ideje mjerodavne i za budućnost, koje sačinjavaju unutarnju podlogu njegova djela. Tako je pjesnik, očutivši veličanstvo i važnost domaće planine, na sebi dao izražaj onog upliva, što ga to isto planinsko domovinsko tlo vrši na njegov narod kroz tisućljeća.

Tako i s tih razloga su Hrvati dali sebi i ukupnom Slavenstvu, koliko do danas znamo prvog, smijemo reći, planinarskog pisca, koji je pred gotovo četiri stoljeća anticipirao osnovnu misao modernog planinarstva i spoznaju odnosa našeg hrvatskog kulturnog tipa prema narodnoj planini.

Tradiciju Petra Zoranića, ako i ne izričitim alpinizmom, a ono ljubavlju i mekom odanosti prema prirodi i rođenoj grudi nastaviše hrvatski pisci i pjesnici sve do u najnovije doba. Najjači naši ljudi XIX. stoljeća, izuzevši Štrosmajera, rodili su se u gorskom ili gorovitom kraju i tamo je domaća planina i priroda već u djetinjstvu usadila i učvrstila u njihovoј duši ideje, kojima su poslije svoj

život posvetili. Tamo su prvim svojim klicama nikli i važni i odlučni pokreti. Tako Vitezović, Gaj, Mažuranić, Starčević, Rački itd.

Isti su ti uzroci djelovali i dalje. Ista pripadnost istoj zapadnoj kulturi u Hrvata i Poljaka uzrok je, da su pred 55 godina iste godine sa razlikom od par mjeseci osnovana dva najstarija slavenska moderna planinarska društva, prvo: Towarzystwo Tatrzańsko u Krakovu, a par mjeseci za njim drugo »Hrvatsko Planinarsko Društvo« u Zagrebu, najstarije na slavenskom jugu.

M. KUSIJANOVIĆ:

DUBROVNIK

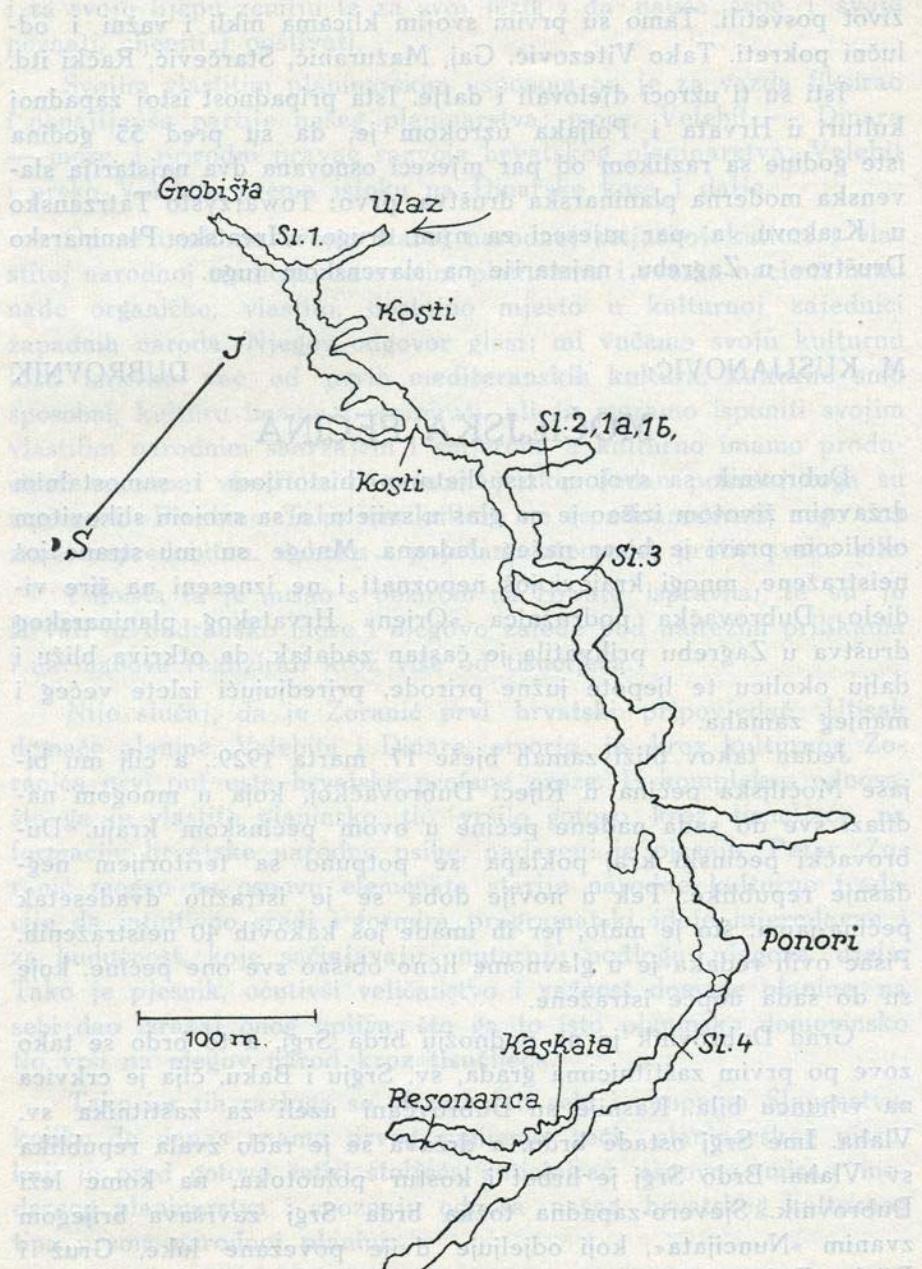
MOČILJSKA PEĆINA

Dubrovnik sa svojom tisućljetnom historijom i samostalnim državnim životom izšao je na glas u svijetu, a sa svojom slikovitom okolicom pravi je biser našeg Jadrana. Mnoge su mu strane još neistražene, mnogi krajevi još nepoznati i ne izneseni na šire vidiđelo. Dubrovačka podružnica »Orjen« Hrvatskog planinarskog društva u Zagrebu prihvatala je častan zadatak, da otkriva bližu i dalju okolicu te ljepote južne prirode, priredjujući izlete većeg i manjeg zamaha.

Jedan takov bliži zamah bješe 17. marta 1929., a cilj mu bila Močiljska pećina u Rijeci Dubrovačkoj, koja u mnogom nadilazi sve do sada nađene pećine u ovom pećinskom kraju. Dubrovački pećinski kraj poklapa se potpuno sa teritorijem negdašnje republike. Tek u novije doba se je istražilo dvadesetak pećina-jama, što je malo, jer ih imade još kakovih 40 neistraženih. Pisac ovih redaka je u glavnome lično obišao sve one pećine, koje su do sada uopće istražene.

Grad Dubrovnik je na podnožju brda Srgj, a to brdo se tako zove po prvima zaštitnicima grada, sv. Srgju i Baku, čija je crkvica na vrhuncu bila. Kasnije su Dubrovčani uzeli za zaštitnika sv. Vlahu. Ime Srgj ostade brdu, a država se je rado zvala republika sv. Vlahu. Brdo Srgj je hrbat i kostur poluotoka, na kome leži Dubrovnik. Sjevero-zapadna točka brda Srgj završava brijegom zvanim »Nuncijata«, koji odjeljuje dvije povezane luke, Gruž i Rijeku Dubrovačku.

U davnini su visoravni ispunjale obje luke, dok se nije tektonskim izmjenama mekota slegla, upala i napravila dva zaliva. Rijeka Dubrovačka zapravo nije rijeka, ona je nekada bila korito rijeke ponornice Trebišnjice, a sada je pravi zaliv, uvala. I danas, uz obalu pod morem, nalaze se bregovi provaljeni sa strane vo-

NACRT MOČILJSKE PEĆINE.

Izradio M. Kusijanović

denoga toka, kao znak, da su tu bila polja. Zemlja je ponirala, voda je raznosila, more prodiralo, te se rijeka raširila u široko korito i dubok zaton, kojemu je ostalo ime Rijeka. I najveći brodovi doplove do blizu izvora prave rijeke, a to je prava rijetkost, da se plovnost rijeke produžuje do izvorne točke.

Gorska kosa Nuncijata oštro je segla u more i napravila rt Kantafik, prema otoku Daksa, koji izgleda kao ogroman gat (nasip) pred lukama, da ih brani od bijesnog elementa.

Odmah do mora rt je sada planiran i napravljen je slagalište za bosansku drvarsku industriju.

Na prvi pogled sa kolnog puta, što križa željezničku prugu, padaju u oči ljetnikovci dubrovačke vlastele, razasuti tamo amo obalom i dolinom. Kod vile Kabožića u Batahovini je prevoz na desnu stranu obale u mjesto Mirinovo, vila Vekarić. Okolo cijele uvale Rijeke Dubrovačke je lijepi kolni put uz more, uz vile i sela.

Naši izletnici, 23 na broju, popeli su se sa Mirinova serpentina na brije Čavo, koji imade vrh nalik na glavu velikog čavla. Sa njega se otvara divan pogled na uvalu Rijeke kao na švicarsko jezero, na obradjene obronke, na gorski lanac Vranovića, obasut na podnožju milovidnim selima, kao djevojačko grlo gjerdanima. Dva su najveća sela jedno prama drugome, Mokošica je na desnoj strani, Sustjepan na lijevoj. Željeznička uskotračna pruga povrh Sustjepana siječe kosinu Srgja sredinom i zavrće u Šumet, južni dio uvale, gdje imade mnogo plodnog tla. Vodeni »Konô«, napravljen još od republike, pruža istom stranom udobnu šetnju, osobito strancima, kada odu do njegova vrela u Šumetu.

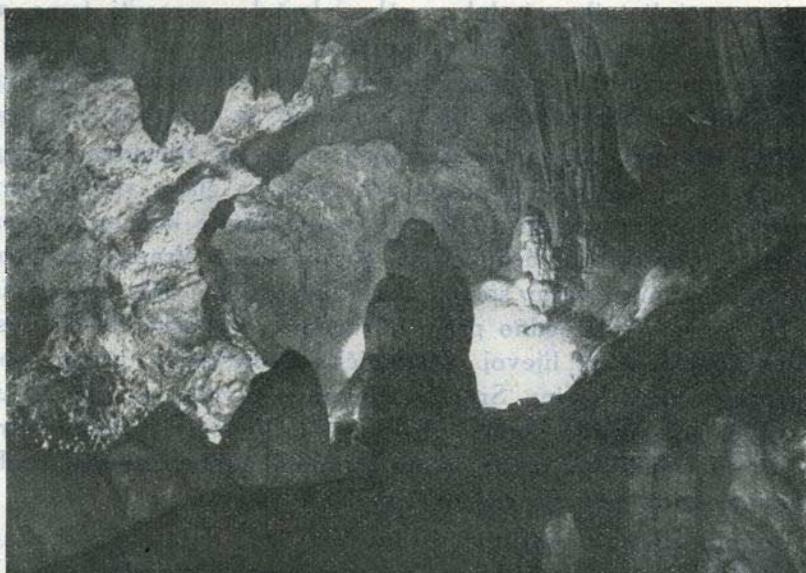
Uokolo su kao zaštitnici brda: Vlaštica, Kalauštica i Snježnica, dok je mnogo dalje bijela kao jaje grupa Orjenskih gora, Veliki Štitnik i Subra, na koje kao da se uslovila modrina vodroga neba.

Hrbat brijege, s koga puca taj pogled, produžio se je dalje na jug, prekinuvši tok, da dade mjesta poljima, nasadima i selima. Pod sobom je pak zatvorio bogato sumporno vrelo, koje izbija na pet šest izvora u visini samoga mora, dajući zgode, da se uz more naprave ljekovite banje.

Sa Čavla put se polako penje i presijeca jedan seoski put i tako zvani francuski put, koji napraviše Francuzi, da im bude zaklonjen od engleskih brodova, kada su vodili vojsku na Dubrovnik i jug Dalmacije u Napoleonovo doba. Odatle se vidi u Mokošici lijepa vila, nekad ljetnikovac Pucića sa vrlo dugom terasom. U velikoj sali ove zgrade vijećalo je zadnje Vijeće republike Dubrovačke.

Francuski put je sada tek tračak, a naš put vodi nas drugim pravcem, Pobrežje—Osojnik. Kroz maslinjake i bregove dodjemo do druge visoravni i skrenemo na gorski izvor pod Zlijeno brdo. Cijelim ovim putem gazi se kamen, napravljen od vodenog pjeska i riječnoga taloga, što je nekada bio na dnu neke rijeke ili jezera. Taj pješčanik ide sve do izvora vode Žlijebi, koji se tako zove, jer voda teče na žljebove, postavljene od ljudi. Ova je voda sigurno ostatak neke iščezle velike vode, kojoj je ona sada tek tračak.

Najradje se stigne na ovu vodu, kakve na daleko nema, da se počine, založi i žedja ugasi. Medjutim paseš svoje oči dolinom

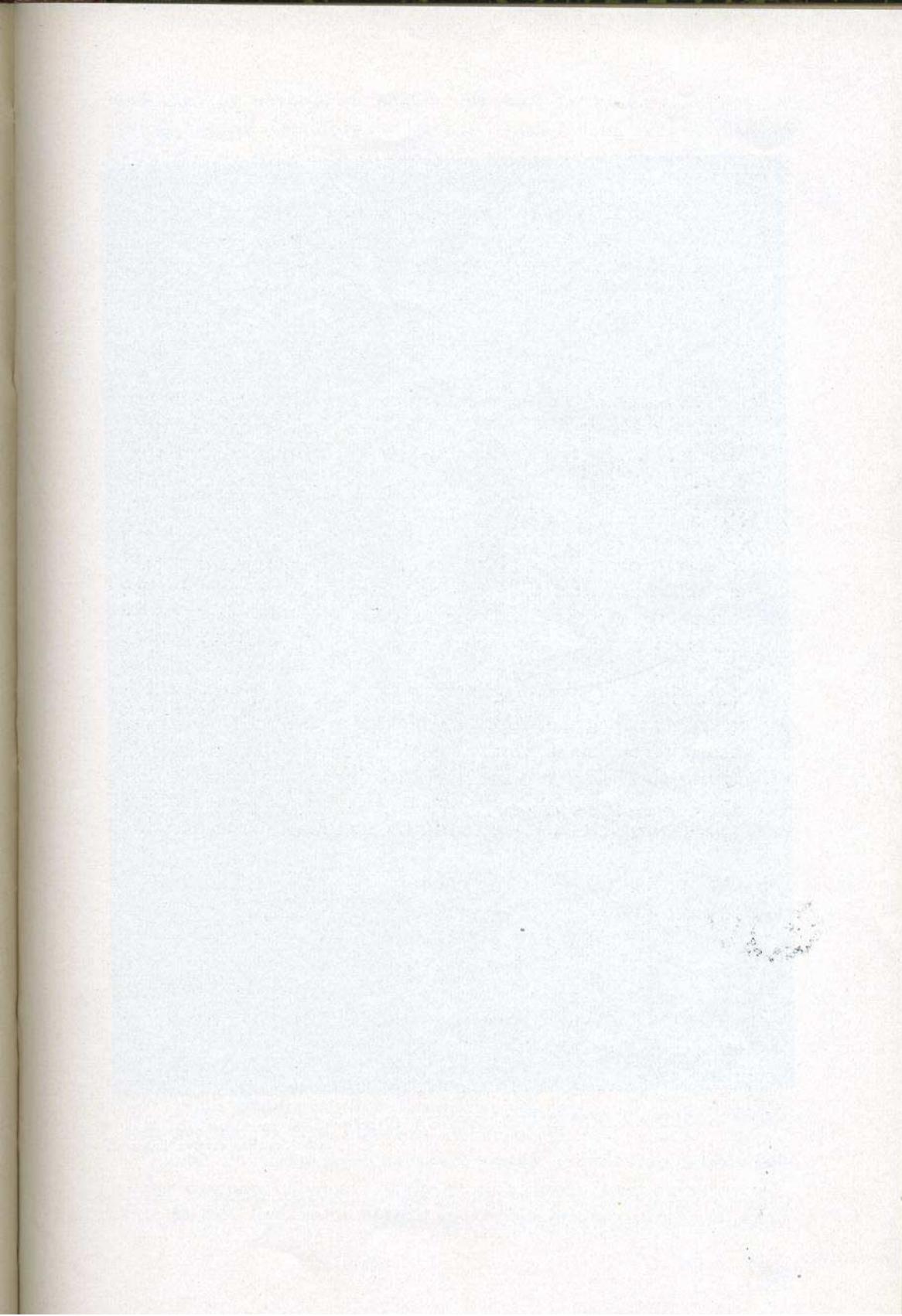

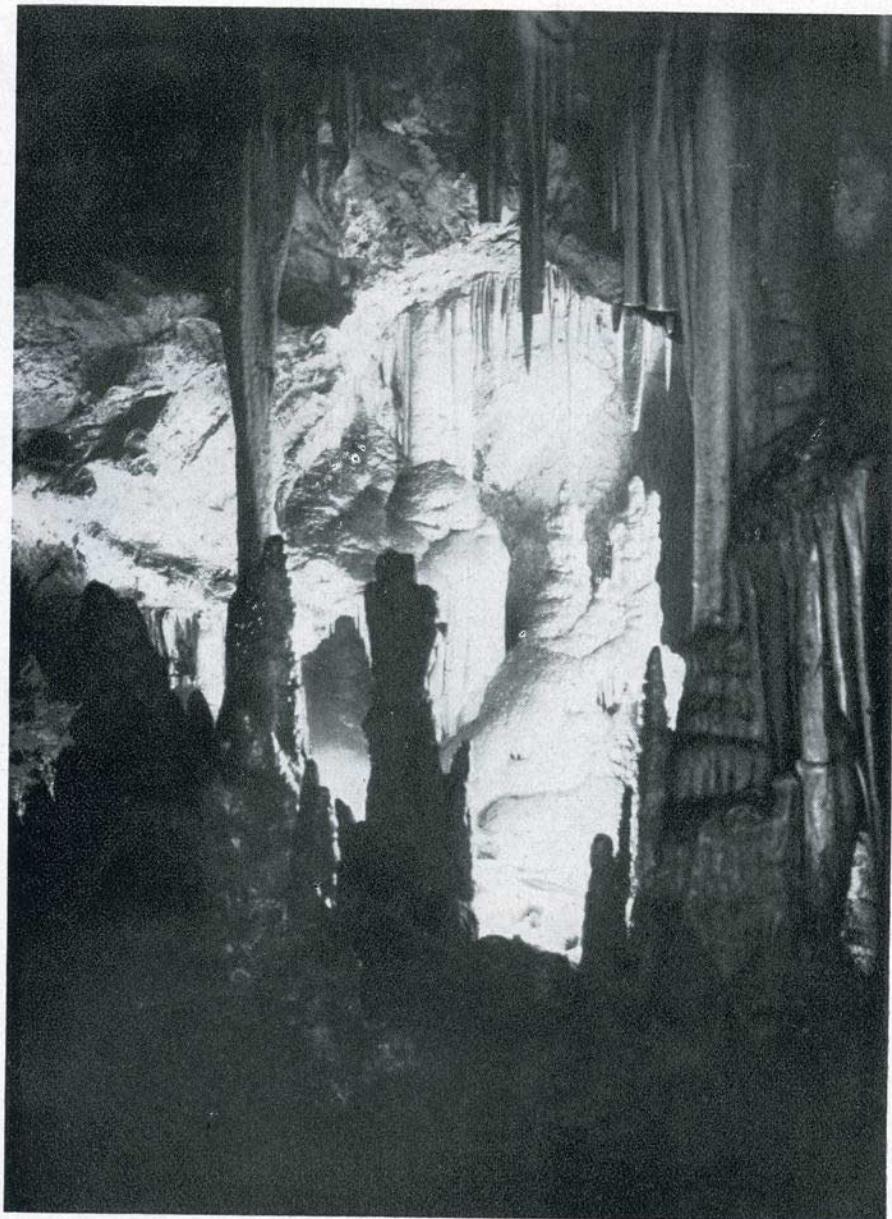
Slika 1. SKUPINA PRVIH SIGA.

Foto: Sokolsko društvo, Dubrovnik

i uvalom Rijeke, gorskim kosama oko sebe, Gružem i Srgjem. Odmah pred tobom je položaj dolaca na terase, gdje je nekada bilo selo Kurilo i prva granica maloga dubrovačkog teritorija. Sve do temelja obradjeno, a selo je preneseno niže. Vele, da ga je preselio neki Petar Ban, po kome dobi ime Petrovoselo, u sandanje ruševine, zvane Mirine, a crkvu na mjesto ispod Žlijeba, gdje je i danas crkva »Gospa od vodica«.

Okrijepljeni produžili su naši izletnici već spomenuti put do Ravni, treće visoravni, visoke nad morem 360 m. Putem u sjever ide se na Osojnik, ali treba putaćom udariti na zapad na Somino brdo pod vrh Močilje, od koga pećina dobi ime. Nov se stvorí

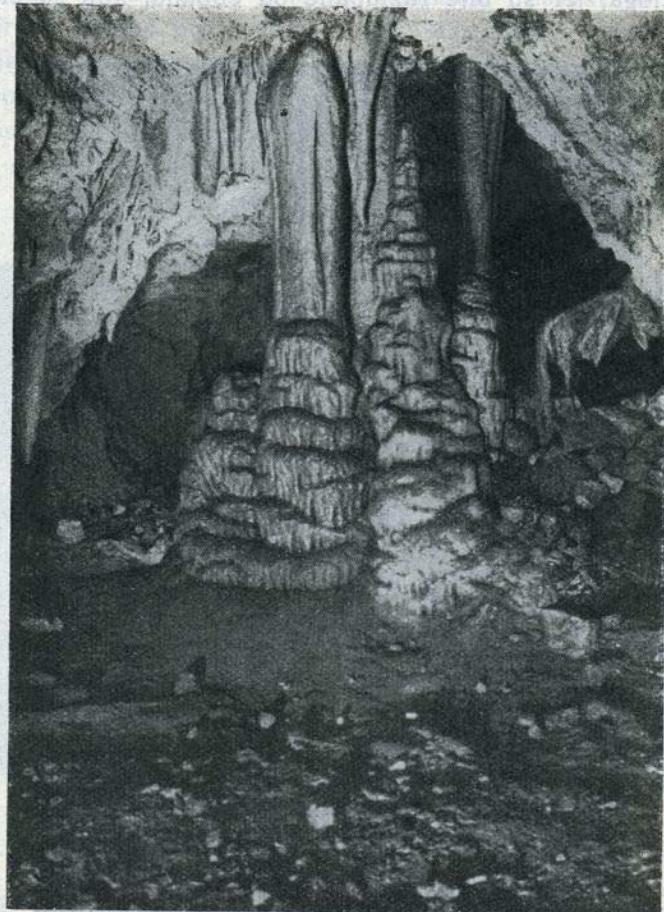

SLIKA 5. KAPELA Sv. VLAHA (Prostor 5—6 m visok).

Foto : Sokolsko društvo, Dubrovnik

vidik širokog obzorja na pučinu morsku, na otoke Grebeni, na svetog Andriju, samotovanje Benediktinaca i dubrovačkog pjesnika Vetranića, na otok Daksu, uskrсno prebivanje pjesnika Gundulića, na okrajak gradskog predgradja, na šumovitu Petku malu i veliku, na Babin kuk itd.

Slika 2. STUPOVI ČOVJEČJE VISINE

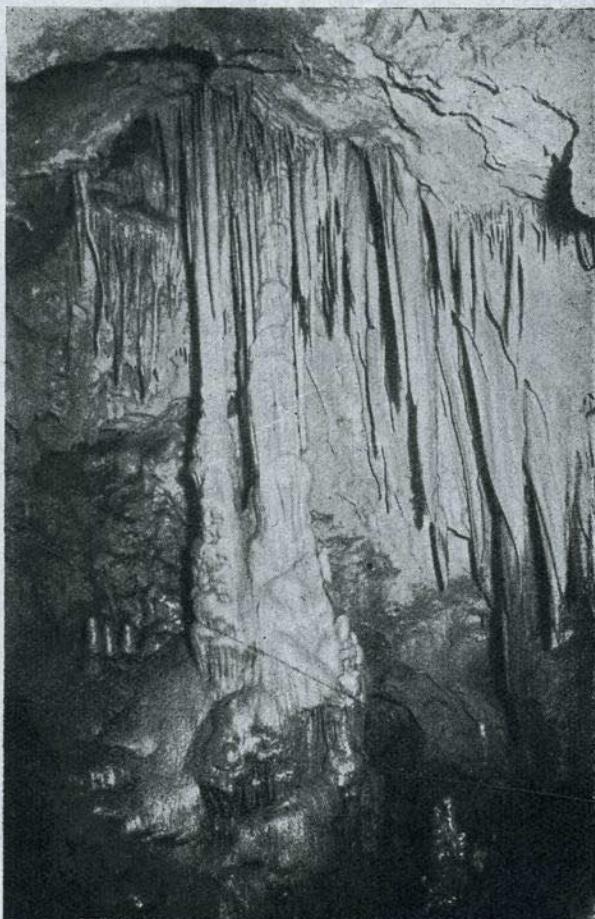
Foto: Sokolsko društvo, Dubrovnik

Pedeset metara pod vrhom Močilje nalazi se Močiljska pećina, otkrivena 1919. godine od pisca ovih redaka i njegova sina Branimira. Uz Močilje s juga do pećine su masline, a dalje je hrid, u čijoj utrobi je pećina.

Odmah do slabo izgledna ulaza našao se je trag prebivanju ili bolje zaklonu čobana, koji bi se tu sklonili pred nevremenom. Pećina je bila u davnini korito rijeke ponornice; stoga je silaz

nešto nagnut, ali lagodan, te se bez ikakove muke i tegobe može ići po pećini. Doduše tako prvo nije bilo, dok nije napravljen od g. Marčela Pehovca iz Mokošica uz pomoć moju dobar utrenik put i udobna staza za preko 800 m dubljine.

U prvom dijelu pećine imade samo malo siga, a to iz razumljivih razloga, jer su bile razlupane od čobana, koji su cijenili, da

Slika 3. SIGE U GALERIJI.

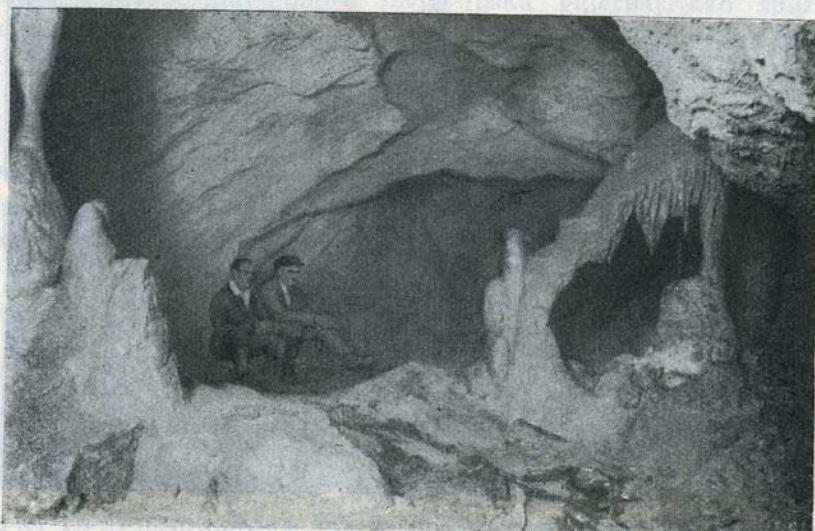
Foto: Josip Toth, Dubrovnik

time otjeruju zle pećinske duhove, kojima je pećina zjalo, a sige pogani zubi. Jedina jedna velika kaskata, kao zaledjeni vodopad, krasi prostu okolinu, što siže do prve raskrsnice.

Glavni trak ide u sjevero-zapad, a u sjever ide nova galerija, nekad podzemni desni pritok pećinskoj matici. Tu tekar počinje

ljepota prirodnih formacija i bogatstvo varijacija. Dno je školj-kasto, puno lokvica sa uvijenim pretincima, a tamo amo su stalaktiti i stalagmiti. Galerija je obla kao topovska cijev ili cilindar, a visina čovjeka srednjeg rasta.

Sl. 1. — Svršetak te galerije bijaše zatvoren kamenjem, koje se je u dugu vijeku salilo u jednu gromadu. Zatvaralo je saнутарне strane pećine put u tako zvana »Grobišta«. Branimir Kusijanović je prvi tu bio zapazio jata šišmiša, kako bježe pred karbid-lampom i isčezavaju negdje netragom. U toj sakrivenoj zagradi šišmiši su našli prolaz dalje. Polugama i minama uklonjeno kamenje dalo je prostora, da se jedva puzeći moglo proći u širinu do 2 m, visinu isto tako, duljinu 12—15 metara. To je grobište

Slika 4. »RESTAURACIJA«.

Foto: Josip Toth, Dubrovnik

pećinskog stanovnika: da li bjegunca, pustinjaka ili stanovnika starije epohe, do danas se nije moglo konstatovati. Po strani su bila u suho sagradjena troja sjedala, 40 cm visoka i široka, a 1.20 m duga, ispod kojih bilo je nešto malo komadića lonaca, ljudskih kosti i jedna lubanja. Sve, što je zvano i nezvano, ovaj je prostor pretražilo, ali sa slabim uspjehom. Lubanja bješe data, da se preparira i sačuva, no isčezla je ona i preparator, neki g. Potočnik, nesavjestan čovjek. Od grobišta dalje ljudskom rukom zatrpan je prolaz.

Sa prve raskrsnice vodi glavnim trakom put utrenik, te cijelo društvo, kao noćni duhovi sa svijećom u ruci, počelo se spuštati

dalje u nutrinu. Kod male galerije, gdje je dosta crvene zemlje (terra rossa), gledalo se nalazište kostiju špiljskog medvjeda (*ursus spelaeus*). Nutrina je zračna, 3—4 m široka, 4—5 m visoka i bogata kaskatama i drugim sigama. Desnim krajem su dvije galerije, jedna mala, druga duga oko 120 m, ali vrlo uska. Na njenom ulazu bile su nadjene dvije lubanje špiljskih medvjeda, sigurno donesenih od vode do te daljine. Udoban prostor slijedi do druge raskrsnice, na kojoj glavni trak ide na sjeverozapad, a galerija lijevo na zapad. Prave špiljske ljepote počinju baš ovom raskrsnicom; sam ulaz u

Slika 7. ČLANOVI PODRUŽNICE HPD »ORJEN« U DUBROVNIKU, NA IZLETU U MOČILJSKU PECINU.

Foto : Tošović, Dubrovnik

pobočnu galeriju bogat je bezbrojnim sigama i kolonama, slijepljjenim u grupu, a onda nastaju dvije dvorane (sale), odijeljene u dva kraja osamljenim kolonama, kao stupovima. Slike 2., 3., 4. pokazuju taj prostor: stupovi u visini čovjeka, a prostor dvostruko. Povratkom na glavnu stazu počinju se isticati grupe raznovrsnih siga i kolona porazmještenih i krajima i sredinom pećine. Neke su grupe tako iščiđkane kolonama i sigama, da se jedva kroz njih put otvorio, samo da se ne bi pokvarila ljepota prirode.

Dvije oveće grupe kolona, zavjesa, draperija i niz tornjeva i drugih oblika siga dovode do najljepšeg skupa, nazvanog »kapele a sv. Vlahu« sl. 5., gdje se vidi, kako su se zgodno kombinovale

sve formacije siga. Onda slijede alabastrove sige u formi orgulja i kaskata do prostora, gdje je pećina bila prvobitno sigama zatvorena. Istraživači drugi put opaze jata šišmiša, koja pred njima bježe i iščezavaju. U vrhu velikih slijepljenih kolona, visokih preko 4 m, šišmiši su imali prolaz u drugu pećinu. Minama probijena je kolona, debela $1\frac{1}{2}$ m i tako je noga istraživača prva zašla u skroviste šišmiša, u nepoznate dvorane, pune siga i kolona.

Napravljenim kamenim stepenicama silazi se dalje i podilazi vrlo lijepa grupa kolona i zavjesa, kaskata i draperija. Onda dolazi prostran i visok kraj, koji ima dvije pobočne galerije. Pećina se sve dalje spušta do velikih ponora — tri u skupu — dubokih 22 m, koji su dobro zaklonjeni, da putnik i ne opaža, gdje su. Dno ponora pokriveno je vodom, koja je ogrank sakrivenih podzemnih jezera. Okolo ponora izvija uska galerija, kao spuževa kućica, ali u kraju zatvorena. Slika pećine i dalje je milovidna izgleda i uvijek bogato urešena. Sl. 6. Put je sada nešto osporen, jer se nije mnogo kopalo, da se ne nagrdi lice prirode. Grupa pupčastih siga i kolona prati tok pećina, a na jednom mjestu pravi skup osobito simpatičan. Sige kao košnice upozoraju, da će s vremenom pregraditi pećinu u širini od 5—6 m, što bi sigurno učinile, da se nije otvorio medju njima prolaz.

Krasna kaskata, poput zaledjenog Niagarskog slapa, razdvaja pećinu u dva traka. Do sada je visina i širina bila velika, no sad se je i jedno i drugo smanjilo. Od 4—6 m pada na 1—2. Desni je trak strm i dug oko 100 m, završuje zatvorenim prostorom jake resonance, a to je znak, da bi se moglo i dalje otvarati ka sakrivenim podzemnim prazninama i jezerima.

Glavni trak proteže se u duljinu još 150 m sa slabo udobnijim putem; stoga samo jedan dio naših drugova udari do kraja, koji se formira sa velikom strminom i koji dalje vodi.

Na povratku se ponoviše dojmovi i pogledi, uživani u silazu, koji dopire po prilici 192 m u dubinu i 1 kilometar u duljinu.

Izlazak na svjetlo izmijeni čudjenje naših planinara, da se u tome brdu, u toj pećini, kriju tolike i take ljepote. Veseli i ugodno raspoloženi odu na vrtak žive vode na Žlijebi, sl. 7., da se odmore prije povratka kući.

Od mora do pećine imade puta 1— $1\frac{1}{2}$ sata, a natrag oko 1 sat. Sada se popravlja put od Osojnika do Ravni, pa će se skoro moći autom iz Dubrovnika preko Brgata—Uskoplja—Osojnika i Ravni točno doći do pred špilju. Time će se dati zgode, da se dive pećini i prirodnim njenim krasotama i oni, koji vole, da ih tuđe noge nose.

TIP BOSANSKE PLANINARSKE KOLIBE

»Društvo planinara u Bosni i Hercegovini« u Sarajevu sagradilo je g. 1925. kod Jablan-vrela na planini Treskavici (2079 m) planinarsku kolibu, koja po svojoj jednostavnoj osnovi i gradnji predstavlja poseban tip skloništa na velikim visinama i dobro odgovara prijekoj potrebi i sadašnjem razvoju našega planinarstva u udaljenim planinskim krajevima. Kako nam sada s više strana dolaze predlozi o gradnji planinarskih koliba na raznim vrhovima naših planina, držali smo za potrebno, da u našem glasilu priopćimo nacrte i opis gradnje te kolibe prema kopiji i prijepisu izvornika, što nam ih je na našu želju drugarski poslalo spomenuto savezno društvo.

Opis kolibe: 1. Šupljina kolibe:

unutarnja dužina cijele kolibe	7 m
unutarnja širina cijele kolibe	4 m
unutarnja visina od poda do stropa	2.40 m

Sobe: Unutarnja šupljina pregrađena u dva dijela, od kojih je jedan veći dug 5 m, a drugi manji 2 m.

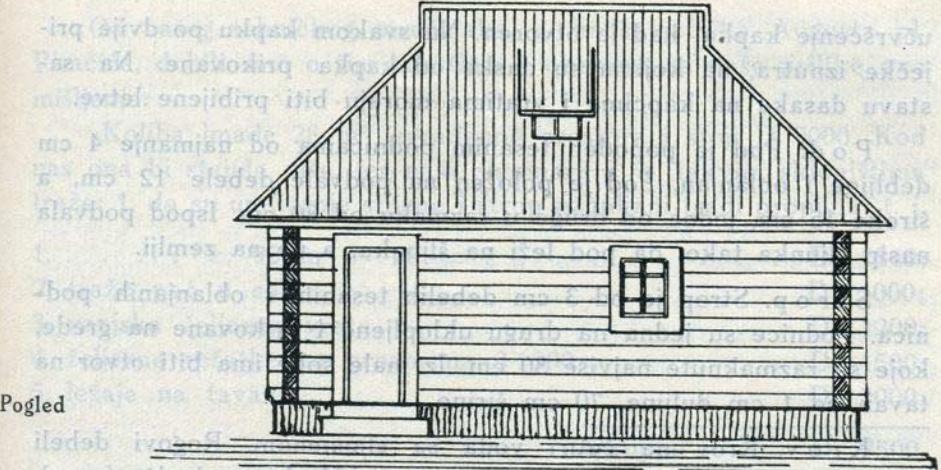
Zidovi: Kameni temeljni zidovi 40 cm visoki nad zemljom, a 50 cm široki, a na ove položeni zidovi izrađeni od balvana od 25/20 cm debelih, koji se imadu sa tri strane stesati i na sudarnim uglovima učepiti. Između balvana na sudarnoj plohi, gdje balvan na balvanu leži, imade se položiti mahovina.

Vrata: Vanjska vrata imadu se izgraditi na dužoj strani kuće s ulazom u manju sobu. Debljina ovih vrata je 6 cm, visina 2 m, a širina 90 cm sa čvrstim baglamama (gvožđem, što drži vrata za dovratnik), bravom i ključem. Otvaranje ovih vrata ima biti na polje. Vrata iz male sobe u veću visoka su 1 m 90 cm, široka 80 cm, od dasaka 3 cm debelih s baglamama i bravom i ključem.

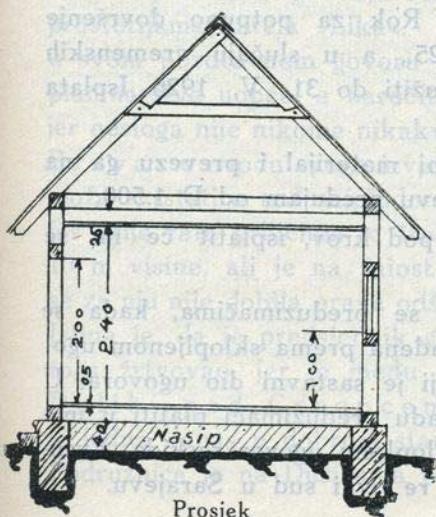
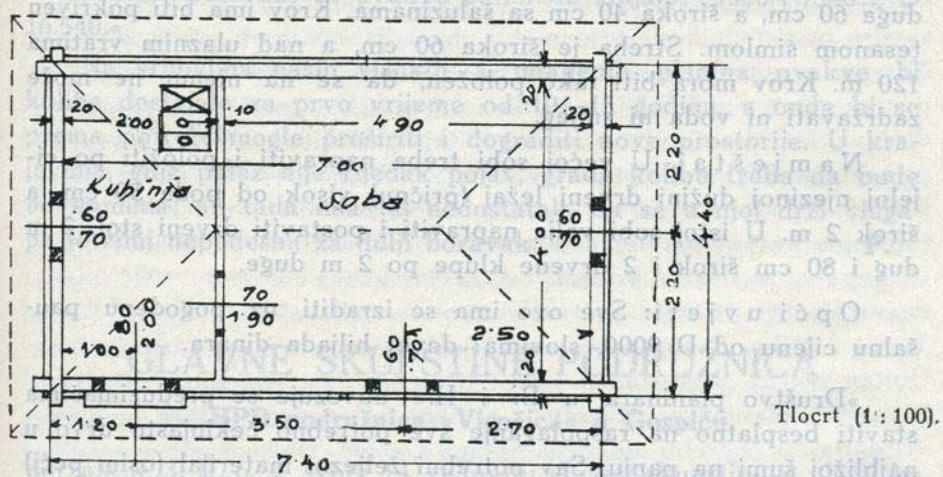
Prozori: U većoj sobi dva jednostavna prozora (1 na kanat-pregradu) u šest dijelova ustakleni (kitirani), visina 70 cm, širina 60 cm. Jedan prozor na ulaznoj strani, a drugi na užoj, gornjoj strani kuće. U manjoj sobi jedan prozor iste veličine.

Prozori se otvaraju unutra, a imaju biti dobro uklovljeni u okvir. U prozorske šupljine valja ugraditi željezne demire, i to tri šipke poprijeko, a dvije uzduž visine prozora.

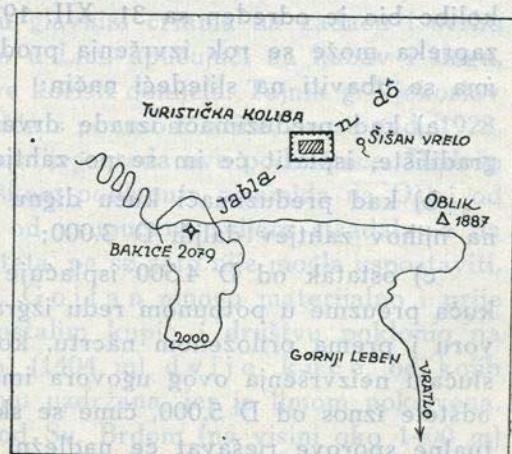
Kapci: Na sve prozore valja izraditi drvene kapke s jednim krilom; debljina dasaka na kapcima 4 cm s jakim baglamama, na svakom kapku po dvije ridle za zatvaranje i jednom kukom za

Pogled

Prosjek

Situacija.

NACRTI PLANINSKE KOLIBE NA TRESKAVICI.

učvršćenje kapka, kad je otvoren. Na svakom kapku po dvije priječke iznutra, na kojima su daske od kapka prikovane. Na sastavu dasaka na kapcima i vratima moraju biti pribijene letve.

P o d: Pod je popođen tesanim podnicama od najmanje 4 cm debljine i oblanjan. Pod je položen na podvale debele 12 cm, a široke 15 cm, jedna od druge u razmaku od 80 cm. Ispod podvala nasip šljunka tako, da pod leži na šljunku, a ne na zemlji.

S t r o p. Strop je od 3 cm debelih tesanih i oblanjanih podnica. Podnice su jedna na drugu uklopljene i prikovane na grede, koje su razmagnute najviše 80 cm. Iz male sobe ima biti otvor na tavan od 1 cm duljine, 70 cm širine

K r o v. Krov na četiri voda sa sljemenom. Rogovi debeli 13/15 cm, jedan od drugog udaljeni 80 cm. Na krovu badža (rupa), duga 60 cm, a široka 40 cm sa šaluzinama. Krov ima biti pokriven tesanom šimlom. Streha je široka 60 cm, a nad ulaznim vratima 120 m. Krov mora biti tako položen, da se na njemu ne može zadržavati ni voda ni snijeg.

N a m j e š t a j. U većoj sobi treba napraviti i položiti po cijeloj njezinoj dužini drveni ležaj (pričnu) visok od poda 50 cm, a širok 2 m. U istoj sobi valja napraviti i postaviti drveni stol, 2 m dug i 80 cm širok i 2 drvene klupe po 2 m duge.

O p c i u v j e t i: Sve ovo ima se izraditi uz pogodjenu paušalnu cijenu od D 9000, slovima: devet hiljada dinara.

»Društvo planinara u B. i H.« obvezuje se preduzimačima staviti besplatno na raspolaganje sve potrebno čekinjasto drvo u najbližoj šumi na panju. Sav potrebni željezni materijal (osim peći) kao i staklo i kit daju preduzimači. Rok za potpuno dovršenje kolibe bio je određen sa 31. XII. 1925., a u slučaju vremenskih zapreka može se rok izvršenja produžiti do 31. V. 1926. Isplata ima se obaviti na slijedeći način:

- a) kad preduzimači izrade drveni materijal i prevezu ga na gradilište, isplatit će im se po zahtjevu predujam od D 1.500;
- b) kad preduzimači kuću dignu pod krov, isplatit će im se na njihov zahtjev daljih D 3.000;
- c) ostatak od D 4.500 isplaćuje se preduzimačima, kada se kuća preuzme u potpunom redu izgrađena prema sklopljenom ugovoru i prema priloženom nacrtu, koji je sastavni dio ugovora. U slučaju neizvršenja ovog ugovora imadu preduzimači platiti u ime odštete iznos od D 5.000, čime se sklopljeni ugovor raskida. Eventualne sporove rješavat će nadležni re lovni sud u Sarajevu.

Od našeg tehničkog stručnjaka, g. nadsavjetnika Augusta pl Pisačića, dobili smo o tim nacrtima s obzirom na naše prilike ovo mišljenje:

»Koliba imade 28 m² izgrađeno prostora i stoji D 9000. Kod nas ona bi stajala više, jer naši planinari i u takvim skloništima traže: 1. da su unutarnje stijene i strop ožbukani (radi propuha) t. j.

1.	= 92 m ² × 20 =	D 1840;
2. traže peć u sobi	D 1000;
3. vanjska željezna vrata	D 1200;
4. željezne rešetke na prozorima 3×500	D 1500;
5. ležaje na tavanu	D 2000;
Ukupno . . .		D 7500.

Prema tomu nas bi ovakvo sklonište stajalo: 9000 + 7500 = D 16.540.«

Na vrhovima naših visokih a udaljenih planina ovakve bi kolibe dostajale za prvo vrijeme od 10—15 godina, a onda bi se prema potrebi mogle proširiti i dograditi nove prostorije. U krajevima, gdje palež nije rijedak pojav, građa kolibe treba da bude od kamena; ali tada ima taj nedostatak, da se u njoj drži vлага pa je zimi nepodesna za dulji boravak. **P.**

GLAVNE SKUPŠTINE PODRUŽNICA

HPD podružnica »Visočica« u Gospicu

održala je 3. II. o. g. svoju 14. redovitu glavnu skupštinu u vlastitim prostorijama hotela »Lika«. Predsjednik g. Ivan Gojtan osvrće se u svom pozdravnom govoru u glavnim crtama na zadaću i svrhu planinarstva uopće, a naročito u Lici, upućujući na ljubav i slogan, jer nesloga nije nikome nikakve koristi donijela. Tajnik g. Vjekoslav Bravar u uvodu svoga izvješća s ponosom ističe, da se god. 1928. može svrstati u red najplodonosnijega rada ove podružnice. Doduše još prije rata priličnim je troškom podignuta piramida na Oštri od 10 m visine, ali je na žalost od neupućena svijeta stradala, a da se za nju nije dobila prava odšteta, pa se zato nije mogla uspostaviti. Istina je, da je predsjednik g. Gojtan mnogo materijalno i prije toga žrtvovao, jer je među ostalim kupio i društvu poklonio na Dulibi pod Crnopcem (1404 m) dvije kuće, od kojih je jedna danas u dobrom stanju uzdržana, jer je limom pokrivena. Podružnica je na Dušicama pod Sv. Brdom (na visini oko 1400 m)

pod rukovodstvom vrijednoga člana utemjitelja ing. Polovića sa-gradila sklonište za zaštitu od nevremena a osim toga po svojim je članovima dala neke putove po Velebitu markirati. Ali glavna i gotovo zavjetna misao »Visočice« bijaše u vijek izgradnja planinarskoga doma na Visočici i skloništa na Docima.

Planinarski dom na Visočici. Bilo je ljudi, koji su sumnjali, da će se ta zamisao ikad ostvariti, smatrajući neumornog predsjednika i njegove drugove fantastima, koji grade kule u zraku. Ali da su ti skeptici bili krivi proroci, najbolji je dokaz činjenica: podružnica je u prošloj godini pristupila gradnji svoga doma na Visočici, kojemu je radi rane zime jedva dospjela postaviti krov i sve otvore tako zatrpati, da mu ne bi zimska mečava do proljeća naškodila. Gradnja će se ove godine po svoj prilici dovršiti i na Petrovo otvorenje proslaviti. Za taj dom podružnica je s neumornim svojim predsjednikom gotovo dva decenija revno skupljala prinose. Napose u minuloj godini, kad je pristupila gradnji, na njezin su poziv mnogi rodoljubi pojedinci, trgovачka poduzeća, kulturna društva i Oblasni odbori pomogli taj pothvat znatnim novčanim prinosima, dok je ministarstvo šuma i rudnika darovalo građu. Tako je Oblasni odbor zagrebačke oblasti doznačio u tu svrhu Din 10.000 i otkupio karte i razglednice iznosom od Din 3.000; HPD središnjica u Zagrebu je nakon prinosa od 10.000 kruna u god. 1922. sada doznačila Din 10.000; znatne su prinose dali veleindustrijalci Petar Teslić i Milan Prpić, odvjetnici Ivica Kovačević i predsjednik Ivan Gojtan, HPD podružnica »Plješivica« u Jastrebarskom, Društvo hrvatskih planinara »Runolist« u Zagrebu, osiguravajuća zadruga »Croatia« u Zagrebu, upravna općina Gospic, Oblasni odbor osječke oblasti u Osijeku i drugi rodoljubi, kojih su imena izišla u dnevnim glasilima. Prema izvještaju zamjenika ekonoma g. Josice Nikšića, podružnica je od ministarstva šuma i rudnika dobila kao pripomoć za izgradnju toga doma i skloništa na Docima 390 m³ jelovine, 100 m³ bukovine i 5 m³ hrastovine. Sav izrađeni materijal priveo se svojoj svrsi za gradnju doma na Visočici, dok će se sklonište na Docima graditi od neizrađenog materijala, kad bude gotov dom. Za gradnju toga doma imade osobitu zaslugu društveni ekonom savj. ing. Stošić, koji je sačinio nacrte i sve skice, pribavio dobroga poduzetnika i dobre radnike, vršio svu tehničku kontrolu kod gradnje, namaknuo besplatno sve potrebne prozore i vrata, za koje je podružnica dala gradivo, te time društvu prišedio oko Din 10.000. Prema izvještaju blagajnika g. Milana Rukavine unišlo je na darovima za dom na Visočici D 43.834, a utrošeno na gradnju Din 47.111.

Članstvo i finacijsko stanje. Brojčano se stanje radovitih članova znatno uvećalo. God. 1927. bilo je utemeljitelja 208, a redovitih članova 84, dok je u god. 1928. bilo 210 utemeljitelja i 306 redovitih članova; dakle se broj ovih gotovo početverostručio. Tomu uvećanju znatno je doprinio blagajnik g. Milan Rukavina, koji je svojim vezama i kod nekih trgovачkih tvrtki ishodio društvu obilne poklone za gradnju doma. Prošle su godine umrli članovi utemeljitelji Danilo Dimić i Nikolica Pavelić. Na članarini je unišlo Din 6.068, na drugim prinosima članova Din 3.406, na prolaznim uplatama Din 10.036.74. Utrošeno je: središnjici dug i za iskaznice Din 1.485, poštarića i druge potrebe Din 1.302, drugi troškovi i prolazni novac D 8.581. Cio je promet bio zajedno s troškovima na gradnju doma Din 64.796, a ostalo je gotovine Din 6.317, koja je uložena u štedionicu.

Putna blagajna i izleti. Minule je godine zasnovana putna blagajna, s pomoću koje su se izveli neki vrlo interesantni izleti, oko 25 na broj, a manji gotovo svake nedelje. Među važnije i veće izlete ide onaj o Uskrsu diljem obale Jadrana od Splita do Dubrovnika i Kotora i odanle u Crnu Goru, na Cetinje (672 m) i na snježni Lovćen (1750 m), pa izlet predsjednika I. Gojtana kroz Italiju, Francusku i Švicarsku s usponom na Montblanc (4.810 m). Većina izleta bila je dakako na Visočicu (1619 m), pa se tako sa svakim izletom spojilo i nadziranje gradnje. Na takvom je izletu u kasno jesensko doba iznenada buknulo nevrijeme, te su planinari jedva izmakli životnoj opasnosti.

Planinarski dom na Dulibi opljačkan. Minule je godine zadesio podružnicu težak udarac time, što je njezin planinarski dom na Dulibi opljačkan provalom u njegove prostorije tako, da u njemu nije ostao ni sam štедnjak, a pozvane vlasti nisu mogle da pronađu krivce. U povodu toga podružnica je taj dom predala na dalje čuvanje i upravu novo osnovanoj podružnici »Crnopac« u Gračacu.

Druža kuća na Dulibi zgodna za sanatorij. Podružnica ima dvije kuće na Dulibi. Veća kuća, t. j. planinarski dom, koji je limom pokriven i u nju vodovod uveden, imade 10 raznih prostorija; a manja kuća ima 7 raznih prostorija, duga je 22 m, pokrivena je daskama i nije nastanjena. Zidovi su joj dobro izvedeni i sve sobe popođene, pokrivene i velikim prozorima providene. Podružnica je tu kuću nudila na više strana, da se u njoj napravi sanatorij, ministarstvu prosvjete za školu. Privatnici u Zagrebu na žalost nisu se odazvali, a ministarstvu, koje je već bilo prihvatiilo gornji predlog, ponudila je općina u Gračacu svoje zgrade na Malo-

vanu. Tako je ta kuća ostala pusta i sada na žalost sve više propada.

Izvještaji tajnika, blagajnika i zamjenika ekonoma primljeni su jednoglasno do znanja i cijelomu upravnom i nadzornom odboru dana odrešnica i izrečena hvala na neumornom i urednom radu. Jednoglasno je i per acclamationem izabran ovaj upravni odbor: predsjednik Ivan Gojtan, podpredsjednik Dr. Josip Mravunac, tajnik Vjekoslav Bravar, blagajnik Milan Rukavina, ekonom ing. Ivan Stošić; nadzorni odbor: pročelnik Nikola Stanić, odbornici: Josica Nikšić i Nikola Pavičić. Na koncu su prihvaćena ova dva predloga: 1. ima se osnovati skupština, koje se organizacija povjerava podpredsjedniku dr. Mravuncu; 2. odbor se ovlašćuje, da radi svladavanja preobilja poslova može iz odbora ili između društvenih članova odabrati zamjenika ili pomoćnika bud kojemu funkcionaru i da učini sve, što smatra da je potrebno i korisno za društvo. Skupština je završena oduševljenim klicanjem predsjedniku i odboru.

Podružnica HPD »Papuk« u Virovitici

držala je 1. redovitu glavnu skupštinu 10. II. o. g. Osnovana je 14. X. pr. g., a pravila odobrena 29. XII. od velikog župana. Predsjednik privremenog odbora g. Božidar Zgaga pozdravio je članove, ocrtao osnutak društva i protumačio cilj i svrhu njegovu. Pri tom je među ostalim zgodno istaknuo ovo: Ako Virovitica i nema u obližnjoj okolini planinā, ipak je i naše gorje tako obilno prirodnim krasotama, da članovima »Papuka« može nadoknaditi planine. No i posjeti većih planina mogu se u ljetno doba izvesti, jer je središnjica pred više godina isposlovala pogodovnu vožnju na željeznicama i parobrodima u našoj državi i plaćanje režijskih taksa i cijena u planinskim kućama ne samo u našoj državi, nego i u Čehoslovačkoj, Poljskoj, Bugarskoj i Švicarskoj. Članovima podružnice uspjelo je u ovo kratko vrijeme organizirati izlete većeg stila, među njima i na Triglav i Plitvička jezera, kojih se posjetitelji sa zanosom sjećaju.

Izvještaj tajnika g. Antuna Jeržabeka prikazuje rad podružnice od njezina osnutka: God. 1927. složilo se 5 članova i prijavilo svoj pristup u središnjicu HPD-a u Zagrebu. Propagirala se ideja planinarstva, što je vrlo teško išlo, jer se u Virovitici gotovo i nije znalo za planinarstvo. Članovi se ipak prikupljali, te je već g. 1927. poduzet lijep broj izleta: Jankovac, Ružica grad, Stupčenica, Voćin i dr., a u srpnju 5 dnevni izlet na Triglav, sa kojih su donijeli oko 30 snimaka. Te su slike o Božiću javno izložili, što je pribavilo ugled i članovima i planinarskom pokretu. U god. 1928. priređeno

je više uspjelih izleta u obližnju i dalju okolinu: Jankovac, Voćin Orahovicu, Spišić-Bukovicu, Jesenaš, Pivnicu i Pitomaču, pak na Dravu radi kupanja; a osim toga veliki 8-dnevni izlet na Plitvička jezera, kojom su zgodom izvedeni usponi na Klek i na Ličku Plješivicu, razgledan glasovit Gjulin ponor u Ogulinu, pa izlet u jedan dio Bosne. — Kad je u Virovitici od 25.—30. VIII. 1928. održana gospodarsko-kulturna izložba, članovi su upotrebili ovu rijetku priliku u svrhu propagande, te su sa 40 svojih planinskih snimaka i sa 20 takovih snimaka poslanih od središnjice uredili na toj izložbi planinarski odio, koji je vrlo dobro uspio, o čemu svjedoči i diploma, kojom je izložbeni i ocjenjivački odbor odlikovao podružnicu. Ti su uspjesi doveli do osnutka podružnice, koja je zaista uz privolu HPD-a središnjice u Zagrebu organizirana 14. X. g. 1928. s ovim privremenim odborom: predsjednik Božidar Zgaga, tajnik Antun Jeržabek, blagajnik Mladen Doppler; odbornici Luka Pavelić i Antun Španić; revizioni odbor: Ivan Slamić, Roko Pavoković i August Peisker.

Upriličeno je svega 25 izleta sa 120 članova. Potrebni pisači pribor, papir i knjige za društveni zapisnik i blagajnu, 5 specijalnih karata okoline, »Vodič na Plitvička jezera«, kao i »Vodič po Gorskom kotaru«, okvire za slike, inventar kao i pretplatu na »Hrv. Planinar« nabavili su članovi dobrovoljnim prinosima, te su kod osnutka poklonili podružnici. Taj požrtvovni i svrsishodni rad društvenih osnivača pribavio je društvu novih članova, kojih je broj do glavne skupštine narastao od početnih 5 na 39. Upriličeni su svake nedjelje izleti u cijelu okolicu, izdavani su novinski članci o planinarstvu i o tim izletima, te je izvješen i ormarić na Jelačićevu trgu u Virovitici za izlaganje snimki. Priredena su i tri predavanja, koja je održao poručnik Slavko Adamović u svrhu, da upozna članove sa čitanjem i poznavanjem specijalnih karata, planinarskih i topografskih oznaka, što je bilo od velike koristi za članove. Svakog se četvrtka držali društveni sastanci u prostorijama, što ih je društveni član A. Peisker besplatno ustupio društvu. I zimski se sport živo njeguje, pa je upriličeno više izleta sa sanjkama (rodlama). Društvu su poklonili: gg. August Peisker 5 komada slika »Alpinska flora« vrijednih 125 din., Luka Pavelić jednu društvenu igru vrijednu 150 din. i Roko Pavoković 16 slika u staklu sa društvenih izleta vrijednih oko 90 din., na kojim darovima društvo im najlepše zahvaljuje. Tajnik napokon poziva i upravu i svakog pojedinog člana, da što življe i zdušnije porade na procvat podružnice, koja, ako je sada najmlađa, ne smije biti zato i najzadnja u nizu podružnica HPD-a. — Iz blagajnikova izvješća se razabire, da je bilanca u razdoblju od 14. X. do 31. XII. 1928. ova: Primitci D 1442.50; izdatci D 984.80; gotovina koncem godine D 357.70; inventar D 1.435, a sveukupna imovina D 1.792.70.

Izvještaji tajnika i blagajnika primljeni su jednoglasno na znanje. Potom je izabran jednoglasno ovaj upravni odbor: predsjednik Božidar Zgaga, tajnik Antun Jeržabek, blagajnik Mladen Doppler; odbornici: Luka Pavelić, Antun Španić, Ivan Slamić, August Peisker; revizori: Feliks Gregor, Roko Pavoković, Zvonko Plevnik. Napokon je primljen zaključak odbora, da svaki član, koji ne bude sudjelovao kod društvenog izleta, ima da plati u ime globe u korist društva jedan dinar.

Donosimo gornji izvještaj u iscrpivom izvatu sa željom, da se u marni i uspješni rad naših drugova u Virovitici ugledaju prijatelji prirode i planine diljem naše domovine i da po uzoru njihovu porade oko osnutka podružnice HPD-a u svim ovećim mjestima (kao n. pr. u Požegi, Novoj Gradiški, Kostajnici, Otočcu, Gjurgjevcu i dr.), gdje takove još nema.

HPD podružnica »Orjen« u Dubrovniku

držala je 23. II. o. g. prvu redovitu glavnuskuptinu, u kojoj je učestvovao 21 član. Predsjednik privremenog odbora g. Đuro Panay otvorio je skupštinu lijepim pozdravnim govorom, u kojem je među ostalim naglasio: »Uvjeren sam, da će nam s vremenom uspijeti zainteresirati i šire krugove za taj naš šport, koji je u Dubrovniku još nepoznat. Tako će Dubrovnik, koji za turizam općenito u našoj državi predstavlja svakako najvažniju točku, zauzeti i u planinarstvu odgovarajući položaj. Za razvitak planinarstva postoje kod nas svi preduvjeti u našoj divnoj okolici, koja je puna romantičke te u tolikoj mjeri privlačiva dapače i za turiste iz dalekih prekomorskih krajeva. Tim više možemo biti sigurni, da će naša publika slijediti našim putem, što smo ga započeli, i da će uzeti vidnog udjela u općem radu našeg društva. Naša središnjica u Zagrebu broji preko 30 podružnica sa 7000 članova, i mogu vam staviti do ugodnog znanja, da je našem razvitku na skrajnjem jugu posvetila najveću pažnju, te možemo biti uvjereni, da ćemo iz istih razloga uvijek moći računati na osobitu potporu naše središnjice. O potrebama planinarskog športa govoriti je suvišno. Naš šport zauzimlje među športovima na cijelom svijetu najvažnije mjesto. I baš tim športom dolazi svatko u priliku, da upozna naše divne krajeve, koji su do sada bili gotovo svima nepoznata zemlja. Time, što smo udarili prve temelje tome športu u Dubrovniku uopće, otkad taj naš najstariji grad postoji, nijesmo još našu dužnost ispunili, jer naša dužnost tek tu sada počinje, pa sam uvjeren, da plod našeg rada na tom polju ne će izostati.«

O r a d u p r i v r e m e n o g o d b o r a z a o s n u t a k p o d r u ž n i c e izvijestio je tajnik g. Ivo Kolić: U god. 1928. prištupila su 22 člana, a u god. 1929. povisio se do ove skupštine broj na 43, dakle malo ne dvostruko, što je svakako lijep uspjeh. Privremeni odbor držao je više sjednica u prošloj i ovoj godini i izvršio pripravne rade za osnutak podružnice. Pored toga priredio je cijeli niz manjih izleta u području društvene podružnice, koji su dali poticaja za njezin osnutak; tako među ostalima na Duhove g. 1928. na otok Mljet, u mjesecu svibnju na Snježnicu, u kolovozu na Orjen, pa dva društvena izleta u prosincu na Snježnicu i u siječnju 1929. na Vlasticu. Članovi uživaju pogodnosti na državnim želježnicama i parobrodima, a Dubrovačka parobrodarska plovidba obećala je u lokalnim izletima doći podružnici još posebno u susret. U Sarajevu su nabavljene sve geografske karte, koje obuhvaćaju djelokrug podružnice, a za amortizaciju tog materijala ubire se kod izleta od svakog učesnika po Din 2.—.

F i n a c i j a l n o s t a n j e podružnice prema izvještaju blagajnika g. Josipa Soltara bilo je ovo: U god. 1928. pristupila su 22 člana, koji su svi platili članarinu. Uplaćeno je Din 1.976.—, i to u ime članarine i upisnine Din 990.—, za legitimacije Din 110.—, u ime pretplate na »Hrv. Planinar« Din 550.—, za znakove Din 140.—, za pravilnike Din 34.—, primitak za 1929. Din 152.—, dok ukupni izdatci (u glavnom geografske karte) iznose Din 673.—; prema tomu gotovina iznosi Din 1.303.—. Troškovi za tiskanice i druge potrepštine, primljene od središnjice, još nisu podmireni; to će se učiniti tokom ove godine. Središnjica potražuje Din 2.086.—, a knjižara Jadran Din 140.—. Podružnica ima zalihu legitimacija, znakova, pravilnika i geografskih karata.

Izvještaji tajnika i blagajnika primaju se jednoglasno na znanje, a nato se isto tako jednoglasno daje odrešnica privremenom odboru. Predsjednik g. Pany zahvaljuje se na iskazanom povjerenu. Potom je jednoglasno izabran novi upravni odbor: predsjednik Rene bar. Lettis, tajnik Đuro Pany, blagajnik Josip Soltar; odbornici: Dr. Đuro Orlić, dr. Rudolf Löw i Ivo Kolić; nadzorni odbor: predsjednik Petar Slavinić, članovi: gđica Štefi Šapro i dr. Amselmo Skrivanić.

G r a d n j a p l a n i n a r s k e k uć e n a O r j e n u. G. Pany izvješćuje, da je na glavnoj skupštini središnjice g. 1927. pokrenuto pitanje, da se na jugu naše države a uz naš Jadran podigne na zgodnoj točki planinarska kuća kao vidljivi znak našeg rada i da bi se mogao uzeti u obzir Orjen. Budući da je Orjen doista sa svojim čarima i kao ishodište duljih izleta podesan za takvu kuću, zapala je našu podružnicu zadaća, da to pitanje uzme u pretres i

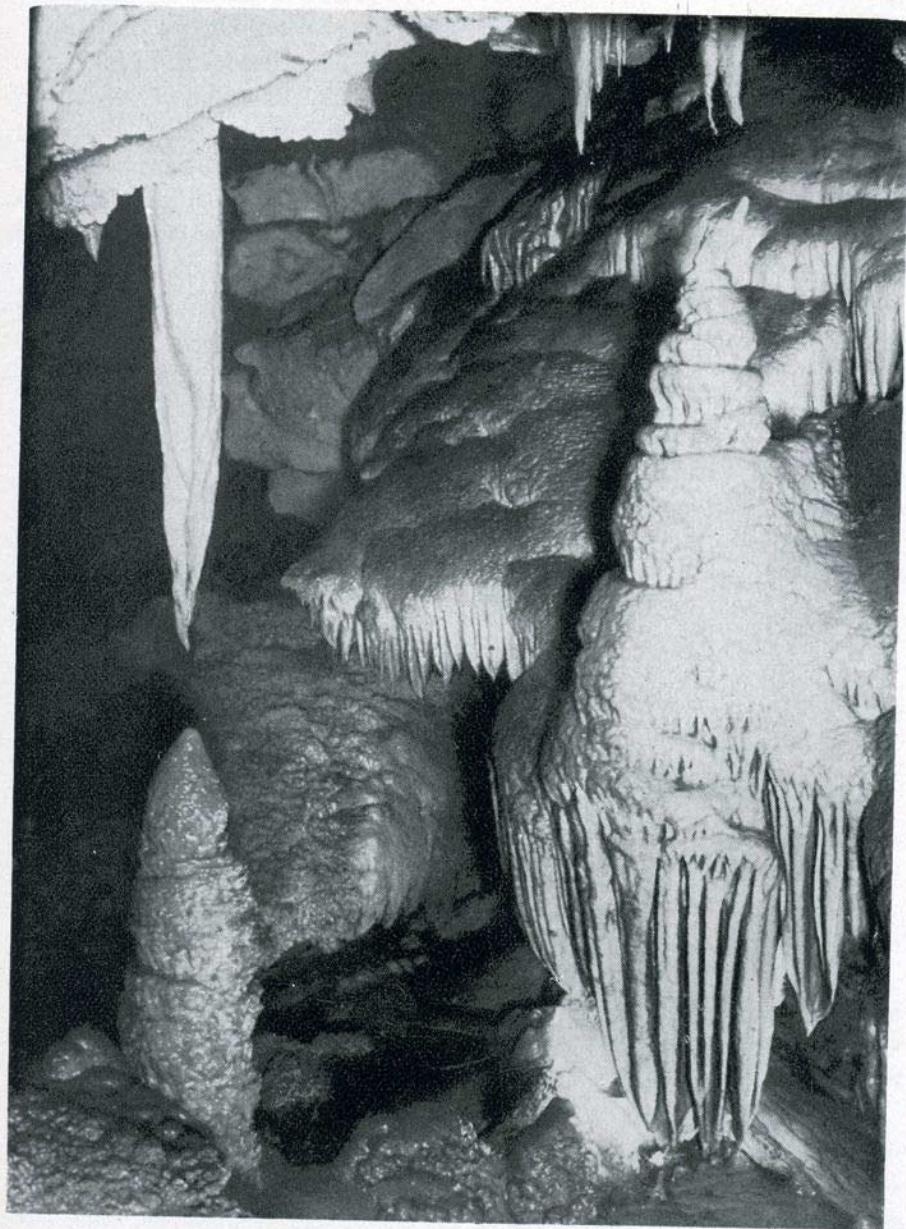
da pokuša tu nakanu središnjice pretvoriti u djelo. Prije nego se doneše zaključak, priredit će se u proljeće skupni izlet u to područje i razviditi situacija, da se može stvoriti osnova, koja će se predložiti središnjici. Za novčana sredstva obratit će se podružnica na razne institucije i vlasti, a očekuje se, da će i središnjica provedenje toga pothvata novčano poduprijeti. (Skupština prima to izvješće jednoglasno do znanja.)

U vezi s tom osnovom naknadno nam javlja podružnica, da bi se za sada s obzirom na posebne prilike u tom kraju odustalo od gradnje nove kuće, a da se ipak misao bar donekle ostvari, bilo bi u prvi mah dovoljno, da se napušteno sklonište na vrhu Orjena popravi i očisti troškom od Din 10.000. Tako bi planinari dobili skromno utočište na samom vrhuncu planine u slučaju nevremena, koje se ovdje nerijetko posve iznenada javlja. To utočište ujedno bi dobro došlo u zimsko doba i skijašima, jer na Orjenu leži snijeg sve do u kasno proljeće. Inače se ispod Orjena može uvijek naći gostoprимstvo u žandarskim kasarnama Vrbanje i Crkvice, pa bi opravak toga skloništa popunio jednu veliku prazninu. Podružnica kani iza Duhova pristupiti izvršenju te osnove, da se tako naše društvo afirmira i na vrhu Orjena, pa se u tu svrhu obratila na središnjicu za novčanu potporu.

Na poticaj g. Panya povela se riječ o sudjelovanju kod t. zv. »Festivaka«, koji se ovog ljeta spremna prigodom svečanog otkrića novog zvonika, što ga je Dubrovniku darovao g. Baburica. On je predložio: 1. da se za tih svečanosti drži zajednički sastanak HPD-a i njegovih podružnica u Dubrovniku i da se na taj sastanak pozove g. dr. Krajač; 2. da se održi bar jedno predavanje sa diapositivima o našim planinama i eventualno drugo o vanjskim planinama; 3) da se upriliči planinarska izložba s fotografijama iz naše domovine, naročito planina, u svrhu propagande, i 4. da se tom zgodom priredi društveni izlet na Orjen, a eventualno i na Lovćen. Skupština u načelu prihvata te predloge i povjerava odboru, da ih razradi.

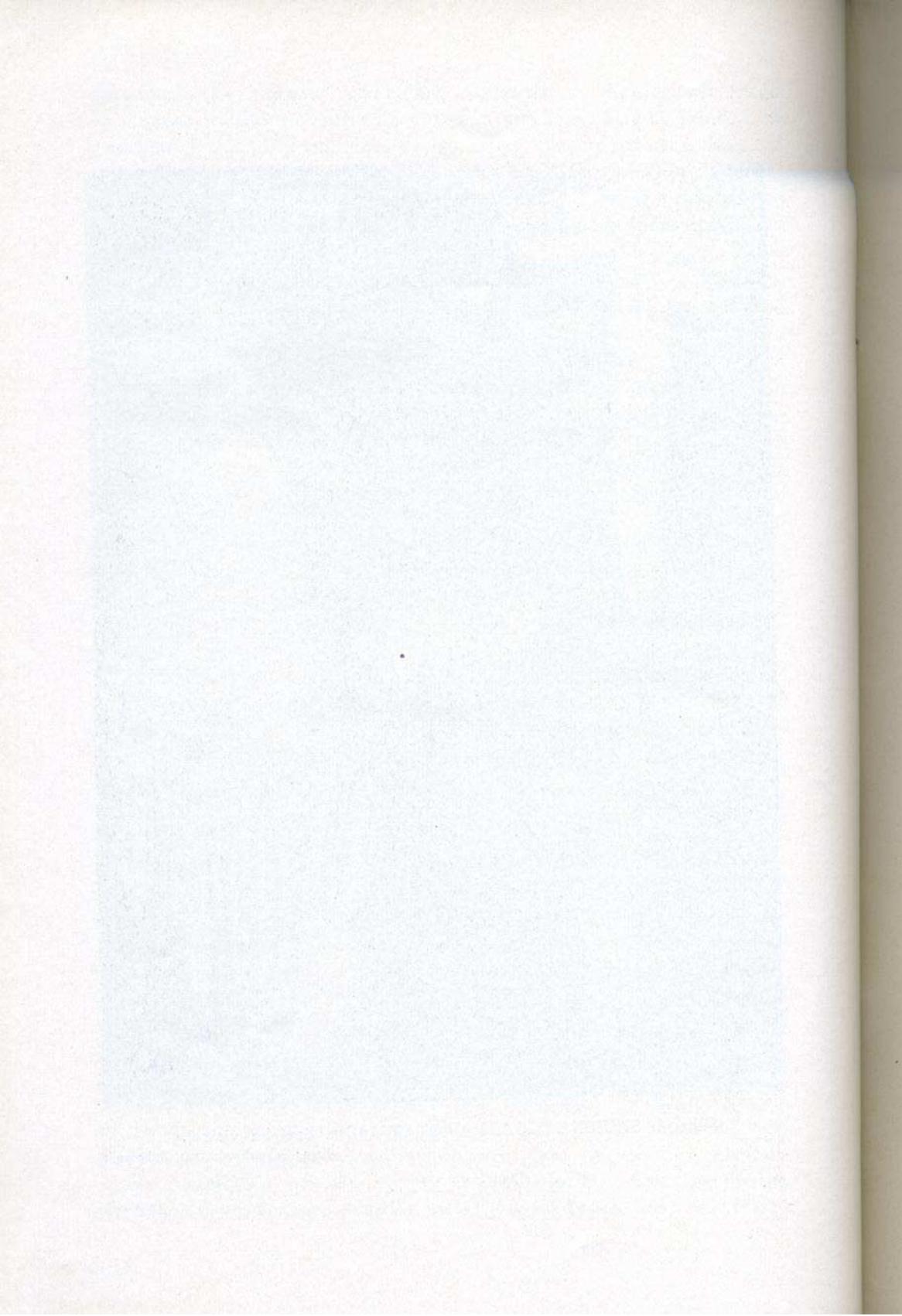
Gosp. Pany upozorava članove na još jednu granu športa, koja je u Dubrovniku nepoznata, a zasijeca u naš djelokrug, a to je *ski-sport* u vezi sa pohodom planina zimi.

Bliža Bosna daje nam krasnih prilika. Prisutni odobravaju tu nakanu, koja se ima oživotvoriti u zimi 1929./30. Isti ističe potrebu, da se društveno glasilo »Hrv. Planinar« što bolje podupre pretplatom, što skupština prima s odobravanjem na znanje. Organizacija podmatlaka odgadja se do školskih ferija. Ove se godine spremaju osim već spomenutih na Orjen i Lovćen još ovi izleti:

Slika 6. SKUPINA SIGA I KASKATA (Dva čovjeka visine).

Foto : Sokolsko društvo, Dubrovnik

na Boračko jezero, Prenj planinu, Močiljsku špilju, Slano i Vlasticu. Nato je predsjednik zahvalio prisutnima na iskazanom zanimanju i zaključio skupštinu.

Izlet u Močiljsku špilju. Naknadno nam javlja podružnica, da je 17. III. izveden skupni izlet u krasnu Močiljsku pećinu uz sudjelovanje 23 člana i pod vodstvom člana g. M. Kusijanovića, koji je tu znamenitu špilju sa svojim sinom otkrio, pa sada sve dalje prodire u njezinu nutrinu. Tri su fotografa snimili važnije dijelove te špilje, a g. Kusijanović načinio je nacrt njezina sadašnjeg prostora. Opis i slike te špilje donosimo na drugom mjestu.

Osnutak HPD podružnice »Biokovo« u Makarskoj.

Dne 2. III. održan je u Makarskoj pouzdan sastanak, koji je sazvao i prijavio oblasti g. ing. Igo Oraš u svrhu osnivanja podružnice «Hrvatskog planinarskog društva» u Makarskoj. Sazivač je razložio svrhu sastanka i pozvao prisutne, da li pristaju na to, da se u Makarskoj osnuje podružnica HPD-a pod imenom «Biokovo». Prisutni jednoglasno prihvaćaju taj predlog. Nato se čitaju pravila, koja se u cijelosti primaju. U privremeni su odbor izabrani: predsjednik g. ing. Igo Oraš, tajnik gda Betuška Opalin, blagajnik gosp. Robert Radovanović; odbornici: gg. Dr. Kleme Puharić i Viktor Opalin. Predsjednik se zahvaljuje na povjerenju i preuzima obvezu, da prihvaćena pravila podnese nadležnoj oblasti na odobrenje. Kad to odobrenje stigne, sazvat će konstituirajuću skupštinu podružnice, gdje se imade izabrati definitivni upravni odbor i nadzorni odbor. Time je sastanak završen.

HPD podružnica »Snježnik« u Krasici

održala je 3. III. o. g. svoju redovitu godišnju skupštinu. Predsjednik g. A. Mikuličić otvorio je skupštinu i pozdravio je prisutne, a tajnik g. E. Frančisković izvijestio o radu u prošloj godini. Poradi vremenskih nepogoda nije se mogao provesti intenzivniji rad iza zadnje izvanredne skupštine. Nedavno je markiran put od Liča na Medveđak i sa Medveđaka u Crikvenicu, o čemu izvješćujemo na drugom mjestu. Broj članova povećao se prema g. 1927. za dvojicu, te podružnica koncem g. 1928. broji 33 člana, što je za Krasicu lijep uspjeh. U prošloj godini izvedena su osim pojedinačnih tri zajednička izleta: na Risnjak, Tuhobić — Fužinski Benkovac, Skrad — Zeleni vir — Brod na Kupi. Kod drugog i trećeg izleta provedena je ujedno i markacija puta. Zagrebački planinari, koji su se nedavno (o Uskrusu) uspeli na Tuhobić i s njega sišli u Meju,

s hvalom priznaju, da je ova markacija vrlo dobra. Prema izvještaju blagajnika M. Frančiškovića bilo je u g. 1927. stanje u blagajni Din 735.22, primitak u g. 1928. Din 882.50; ukupno Din 1617.72, od čega se odbija izdatak za karte, boje i drugo Din 610.70, pa ostaje koncem 1928. Din 1.007.02; ovamo se ima pribrojiti doprinos za gradnju planin. kuća i skloništa Din 365. Prema tomu čista imovina društvena iznosi: gotovina u blagajni Din 139.50, uloženo Din 812.52, u znakovima i iskaznicama Din 55, oglasni ormarić Din 60, specijalne karte i mapa Din 200, doprinos za gradnju kuća i skloništa Din 365; ukupno Din 1.632.02. — Izvještaji tajnika i blagajnika primljeni su jednoglasno na znanje. Nato se prešlo na izbor upravnog i revisionog odbora, te su izabrani: predsjednik A. Mikuličić, tajnik E. Frančišković, blagajnik M. Frančišković; odbornici: A. Randić, M. Mikuličić, St. Randić, D. D. Benac i I. Frančišković; reviziono odbor: F. Mikuličić, D. Marjetić i R. Mikuličić. Predsjednik zahvaljuje na izboru. U proračunu za tekuću godinu predviđaju se primitak na članarini oko Din 750, na doprinosu za gradnju oko Din 125; ako se od prvog iznosa odbije trećina D 250, koja pripada središnjici, ostaje D 500 za pokriće troškova. Potom je skupština završena.

Glavna godišnja skupština HPD podružnice »Mosor« u Splitu

održana 7. III. o. g., bila je, kako razbiramo iz prikaza splitskih novina »Novog Doba« i »Jadranske Pošte«, upravo sjajna manifestacija planinarske misli. Prošlogodišnji rad ove vanredno radine podružnice pokazuje odličan uspjeh gotovo u svim granama planinarstva i jasno svjedoči, da ona visoko drži zastavu planinarstva u Dalmaciji. Odziv članstva bio je brojan i za Split neobično velik. Pridošlo je preko 100 vjernih, gotovo sve samih izvršujućih članova, koji se redovno viđaju na većim ili manjim društvenim izletima.

Skupštinu je otvorio predsjednik g. profesor Gironetta po-zdravnim govorom, u kojem je izrekao srdačnu zahvalu članicama i članovima za nesebičan rad na polju planinarstva. Nato je podnio opširan i vrlo zanimljiv

izvještaj o radu podružnice u g. 1928.

Djelatnost se pojedinih društvenih sekcija kretala u prošloj godini uvijek u produktivnom smjeru tako, da uspjeh rada podružnice nije bio samo odličan na polju turistike, već i na onima prosvjete, pošumljivanja, unapređenja sela, populariziranja prirodnih ljepota, pa čak i na karitativnom polju. Naš je sport uistinu bio sport tijela, duše i srca. Broj je članova podružnice »Mosor« iznosio pri koncu 1928. oko 300, od kojih otpada preko 100 na aktivne članove. U

našem su članstvu zastupani svi staleži: uz liječnike, inžinire, pravnikе, profesore, razne državne i privatne namještenike ima privrednika, sveučilištaraca, zemljoradnika, zanatlija i srednjoškolaca. Uzorna sloga, željezna disciplina i iskrena snošljivost, koje su na brojnim izletima vladale, očito su znakovi, da je članstvo svjesno o uzvišenoj zadaći planinarstva, koja se ne sastoji samo u svladavanju ove ili one visine, već i u gajenju bratstva, društvenosti, jednakosti i uzajamnoga poštivanja.

Izleti. Planinarska sekcija priredila je u g. 1928. 43 izleta, i to 29 jednodnevnih, 6 dvodnevnih, 4 trodnevna, 2 četverodnevna i 1 20-dnevna. Na ovim je izletima sudjelovalo 147 drugarica, 370 drugova i 73 gosta, ukupno 590 osoba. Najbrojniji je izlet bio trodnevni na otok Brač sa 59 učesnika. Na tim izletima članovi su posjetili ne samo planine i krajeve po kopnenoj i otočkoj Dalmaciji, nego i u Hrvatskoj (Zavižan, Visočica, Bijele Stijene, Sljeme), i Bosni, pa i u Sloveniji. Premda se nekoliko izleta poduzelo po teškom planinskom terenu i u doba nepogodnih atmosferskih prilika, ipak se nije nikada desila ni najmanja planinarska nezgoda. Na tim izletima članovi su bili svagdje lijepo primljeni, a osobito na otoku Braču, Šolti, u Livnu, Makarskoj, Gospiću i dr., a na osobito se način njih ugodno dojmilo viteško gostoprimstvo planinskoga svijeta po Dalmaciji, Hrvatskoj, a osobito po Bosni. Svima, a osobito našim goršacima, od srca hvala.

Predavanja i propaganda. Prosvjetna sekcija priredila je u prošloj godini 18 predavanja iz turistike, geografije, geomorfologije, geologije, biologije, higijene i šumarstva. Predavači su bili: Dr. Ercegović, prof. Girometta, Dr. Smiljana Mikačić, prof. Milica Lukačević, inž. Oraš, Dr. Rubić i kand. inž. A. Marojević. Držali su se nedjeljni sastanci radi unapređenja društvenosti, a priređena su dva seoska zbora u Gornjem Sitnom i u Žrnovnici sa naročitom svrhom, da se uz popularna predavanja iz kućanstva, šumarstva, voćarstva i povrtlarstva unapredi ekonomija sela, pa da se što više približi selo gradu. U svrhu propagiranja planinarstva društvene su članice i članovi pisali članke i opise izleta za »Novo Doba« i »Jadransku Poštu« u Splitu, za »Jutarnji List«, »Večer«, »Svijet« i »Novosti« u Zagrebu, a bilo je i stručnih radnja u »Hrv. Planinaru«, »Geografskom Vjesniku« i dr.; a sve je to plod naših razmatranja i proučavanja na izletima. U nakladi podružnice tiskano je i ove godine više knjižica turističkog sadržaja, a sada se štampa odlična radnja »Planina i zdravlje« iz pera naše drugarice Dr. S. Mikačić. — Prosvjetna je sekcija djelovala i na polju unapređenja prometa stranaca time, što se je u više navrata pokazala susretljivom

i uslužnom prema strancima kod njihova istraživanja i proučavanja Dalmacije.

Šumska sekcija održala je na inicijativu požrtvovnoga druga inž. Oraša dva veoma uspjela »šumska dana« s predavanjima o tehnici sadnje crnogoričnog rastinja. Na ponuku te sekcije, a u režiji šumske vlasti zasađeno je u centralnom Mosoru oko 30.000 bora, uz par hiljada bjelogoričnog drveća, a posijano više desetaka kilograma crnoga bora.

Sekcija za markacije označila je put sa Ljuvača na Lipačku i sa Gornjega Sitna na Uzničku kosu, ukupno 9 km dužine. Poduzeti su pripremni radovi za markaciju primorskoga Biokova, koja će se izvesti u zajednici s novo osnovanom podružnicom »Biokovo« u Makarskoj. Osim toga izведен je udoban put po vrletima nad Gornjim Sitnom sve do izvora Ljuvača.

Foto-sekcija bila je veoma aktivna. Snimljeno je više stotina snimaka s Mosora, Biokova, Velebita, doline Krke, Šator-planine i dr., pa je više njih izšlo u »Hrv. Planinaru«, »Svijetu«, »Novostima« i dr.

Gradnja doma na Mosoru nije se mogla započeti, jer je razvlaštenje i uknjižba čestica trajala više od po godine. Kako je uknjižba napokon provedena, nacrti odobreni, a financiranje prilično osigurano, ima nade, da će se s gradnjom doskora započeti. Fond za gradnju doma raspolaze danas sa svotom od Din 107.438, a predviđeni trošak za prvi dio gradnje iznosi Din 216.000, prema tomu manjak iznosi oko Din 100.000. No to nas ne smije nikako da zaustavi u našem pothvatu, a nadamo se, da ni ne će, jer računamo na nužnu pripomoć ovoga kulturnoga, zdravoga i korisnoga pothvata sa strane državnih i samoupravnih vlasti, a ponajpače naše središnjice, kod koje naša podružnica nalazi uvijek shvaćanja i odziv.

Zabavna sekcija je u siječnju priredila veoma uspjelu, brojno posjećenu obiteljsku veselicu sa koncertom, plesom i zgodnim planinarskim prizorima. Najsjetljiva točka bilo je sabiranje planinara za siromašnu Zagoru, za koju je sabrana lijepa svota od Din 2.400, kojom se obdarilo pet siromašnih obitelji sela Lećevice, Radošića, Korušaca i Kotlenice.

Karitativna akcija. U vezi sa tim darovima članovi su podružnice posjetili više puta nekoja zagorska sela u svrhu, da se na svoje oči uvjere o teškom ekonomskom stanju i da obdare iznemogle mališe kruhom i dvopekom. Ta plemenita i dobrotvorna akcija pribavila je podružnici pohvalno priznanje u Splitu i cijeloj Dalmaciji. Tako su Oblasni odbor splitske oblasti i Jugoslavenski

iseljenički klub u Splitu iskazali osobitu pažnju i povjerenje prema podružnici »Mosor« time, što joj je prvi doznačio iznos od Din 3.000, a drugi iznos od Din 5.000 u svrhu, da tim svotama nabavi hranu i da ju porazdijeli među najsiromašnije seoske obitelji u dalmatinskoj Zagori. Taj izvještaj kao i izvještaj blagajnika g. Berića primljeni su jednoglasno na znanje, na što je upravi podijeljen apsolutorij.

Nova uprava je per acclamationem izabrana i ovako saставljena: Predsjednik: Prof. Girometta; podpredsjednici: gđa Vinka Bulić i Dr. Abramić; tajnici: Dr. Smiljana Mikačić i Albert Seitz; blagajnici: Mirko Machiedo i Zdenko Šiller; odbornici: M. Berić, J. Božić, Dr. Junio i Panto Krekić. Turistička sekcija: Rudolf Marki; prosvjetna: dr. Rubić; foto-sekcija: kapt. Gattin; šumska sekcija: Špiro Sinovčić; sekcija za markacije: Rinald Rafanelli; sekcija za planinarski dom: Ing. Baučić, Ing. Marki i Ivo Reić; revizori: Šimun Ivanko, E. Bognolo i A. Margetić.

Predsjednik prof. Girometta zahvaljuje u ime novoizabrane uprave za iskazano povjerenje te obećaje razviti žilavu akciju oko daljnega unapredjivanja planinarskoga športa, koji je jedini kadar, da uz racionalno jačanje tijela i duha probudi razne plemenite osjećaje, ponajpače karitativne i altruističke, koji su u današnje doba prijeko nužni. Uz toplu preporuku članstvu na složnost i disciplinu, a u nadi da će društvo naići na shvaćanje i potporu svih faktora, kojima je do kulturnog i socijalnog boljštka naše zemlje, bijaše ova skupština zaključena.

DRUŠTVENE VIJESTI

PRINOSI PODRUŽNICE »MARTINŠČAK« U KARLOVCU ZA GRADNJU PLANINARSKIH KUĆA. Iz Karlovca nam dolazi radosna vijest, da je ova podružnica na nedavnoj glavnoj skupštini stvorila zaključak, da se matici HPD-a doznači D 7.000.— u korist gradnje planinarskih kuća i skloništa. Taj je zaključak odmah i izvršen, i matica je taj iznos primila. Ista je podružnica u prošloj godini na isti način dala matici prinos od D 2.000.— za gradnju planinarske kuće na Bijelim Stijenama. Tako je ona ponovo činom odlično zasvjedočila, da se vjerno drži društvenih pravila, po kojima se sav »imutak društva ima upotrebljavati samo u društvene svrhe«, a među ovima stoje na prvom mjestu investicije, kao gradnja planinarskih kuća, putova itd. Ona nadalje time jasno pokazuje, da ozbiljno shvaća nastojanje našeg društva, koje u novije vrijeme ide za tim, da na svim glavnim točkama hrvatskih planina, napose u Gorskem kotaru, Kapeli, Velebitu i dalje uz Jadranovo more do Orjena podigne planinarske kuće i kolibe, koji su prvi preduvjet za razvoj planinarstva i prometa stranaca u tim krajevima toliko bogatim prirodnim krasotama. Taj ponovni dokaz odlične planinarske svijesti naših drugova u gradu Karlovcu, ponukao je upravu našeg društva, da je odlučila na ploči nove planinarske kuće taj dar vidljivim načinom istaknuti, da to bude pobudan primjer i drugim našim podružnicama. — Vivant sequentes!

PLANINARSKA IZLOŽBA U KOPRIVNICI. Zamislite si tipično panonsko oveće naselje, ni grad ni selo, u kome je turizam do nedavna bio nepoznanič, a pojava teško opremljenog planinara značila bijelu vranu! A eto danas u istom gradu priređuje se planinarska izložba! Nema sumnje, da organizacija takove priredbe u ovakvoj okolini znači priličan riziko. Pa ipak je naša mlada i brojem aktivnih planinara malena podružnica »Bilo« u Koprivnici minulih uskrsnih praznika u tom pravcu požnjela lijep uspjeh. Usprkos skeptičkoj prognozi odvažilo se nekoliko naših članova da u gimnazijskoj zgradi prirede propagandnu planinarsku izložbu, koja je toliko uspjela, da je za Koprivnicu bila mali događaj, HPD-u i turizmu uopće, zajamčila ljepšu i svakako aktivniju budućnost u tom nizinском i planinarski dosad sterilnom kraju. Jer svaki je posjetilac ostavio izložbenu dvoranu zadovoljan, najugodnije iznenadjen i spremjan, da i sam osjeti i pročuti sve one divotne dojmove, ljepote i draži, što ih svesilna Priroda bogato rasipa i pruža svakome, tko u nju ulazi čisto, iskreno i jedinom željom: uživati u prebogatstvu njenih jedinstvenih umjetničkih pejsaža i motiva. I sigurno je, da će broj planinara i odanih poštovalaca prirodnih krasota nakon ove izložbe u Koprivnici znatno porasti. A kad je tome doista tako, onda je nesumnjivo, da je i uspjeh izložbe potpun.

Čitava je izložba odavala estetski ugodnu i sistematski bespriskornu cjelinu. Pored mnoštva vrlo uspjelih fotografskih snimaka, bijaše izložena planinarska oprema, literatura, nekoliko reljefa i u glavnom sve ostalo, što je u vezi s boravkom u planinama. Nije tu bilo gomilanja raznih detalja, već se s razmijerno malo predmeta, ukusno istaknutih i porazmještenih, postigao efekat, koji je potreban za svaki pozitivni uspjeh. Kako uvijek i svuda, tako su i ovom izložbom dominirale foto-reprodukciye, među kojima su se isticale skupine Bijelih Stijena (foto: Novak i M. Kasumović), Plitvičkih jezera (oto: Novak i Trpinac) i tirolske Alpe od Koprivničanca Feđe Kasumovića. Naročito su velik uspjeh postigli spomenuti već Koprivničanci, braća Marko i Feđa Kasumović svojim zaista vanrednim i originalnim fotografijama. Neki njihovi motivi s Bijelih Stijena, Jadranu, Julijskih Alpa i Tirola donose maksimum, koji uopće može dati fotografска ploča u rukama vrsna fotografa-amatera. Ostali domaći amateri (Milhofer, Löwy, Derencin, Čuković i Mužinić) također mogu biti zadovoljni svojim prvim uspjehom, pa će ova izložba vjerojatno pridonijeti, da će udvostručenom voljom i ljubavi nastaviti lijepo započeti rad. Središnjica HPD i turistički odsjek zagrebačke oblasti također izložiće znatan broj fotografija (jednako su i svi izloženi reljefi vlasništvo središnjice), što je sve samo pripomoglo općem uspjehu.

Koprivnička je javnost izložbu dočekala i primila simpatično; broj posjetilaca bio je za koprivničke prilike neočekivano velik i premda je s obzirom na propagandni karakter izložbe pristup bio slobodan, bez ulaznine, ipak je »pala« prilična svotica dobrovoljnijih priloga, što je očit znak sveopćeg zadovoljstva s tom priredbom, nakon koje će — nadajmo se! — i podružnica »Bilo« postati znatno aktivnija. Glavno je, da se jednom maknulo i započelo, a dobra i jaka volja vodi do uspjeha.

Vladimir Blašković.

NA LIČKOJ PLJEŠIVICI PO SNIJEGU. U oči samoga Uskrsa moj drug (ing. E. T.) i ja nijesmo još uvijek bili odlučili na koju ćemo stranu. Imali smo dva i po dana na raspolažanje. Dosta za malo veći izlet. Viševica—Crikvenica ili Novi? Tamo smo bili pred godinu dana. Ne! Risnjak—Obruč? I tamo smo bili pred dvije godine. Ne! Crnopac, Visočica, Kravac, Mozirske, Vršić itd. Ne pa ne! Na samu Veliku subotu konačno se odlučisimo na »gospodsku partiju«: Plitvička jezera i eventualni uspon na Ličku Plješivicu. Idemo se malo odmarati na Plitvice. Otputujemo iz Karlovca u noći. Mjesta dosta. Spavanje. Na

stanici Vrhovine poznato pregovaranje i cjenkanje sa kočijašima. Konačno krenusmo. Odlučili smo najprvo da se uputimo izravno u Priboj (ako dospijemo rano), a onda nakon eventualnog uspona na Plješivicu da se drugi dan (pone-djeljak) uputimo na Jezera. Usud je htio drugačije. Mi smo stigli na Plitvice tek oko jedanaest sati prije podne. Na Plitvicama gotovo sve pod snijegom. Naručismo auto (to je bilo ono »gospodski«) za šest sati u jutro, a mi se uputismo na Donja jezera do Sastavaka. O ljepoti Jezera neću pisati, to su već drugi opširnije i bolje učinili. Na Jezerima bilo je mjestimice još leda. Usput smo onako »iz daleka« pogledali Plješivicu, kako se sjaji u suncu. Što smo od nje vidjeli, bilo je sve u smijegu. »Bit će nešto slično kao pred dva tjedna na Viševici.« Drugo jutro evo nas s autom oko sedam sati u jutro u Priboju kod gazde Kolakovića. Začudi se on, sada u to doba, kod tolikog snijega, pa na Plješivicu! Dao nam je domaće krplje i priskrbio vodiča, kad smo mu rekli, da ćemo na svaki način pokušati uspon. Naš vodič (Petar Konjević, Priboj kbr. 5, kojega svakome najbolje preporučamo) uzeo je za »svaki slučaj« malu sjekiru, koja mu je služila umjesto štapa, i mi se uputismo lagano gore. Auto smo naručili »dosta kasno« za šest sati na večer. Išli smo redovitim »markiranim« putem. Divna šuma, prastara. Mnogo — previše snijega. Unatoč krplji propadali smo — dokle se dalo! Do pasa pa i malo dalje. Veliko iskopavanje. Moj si je drug »priušto« nekoliko puta koji više u tom propadanju. On je specijalist na tom polju. Nije ni čudo: zajedno sa uprtnjačom ima oko 100 kg. Imali smo posla, dok smo ga izvukli iz rupe, koju si je sam iskopao! Vrijeme prolazi, deset sati, jedanaest pa dvanaest. A mi smo još uvijek pod Plješivicom. Svaki smo čas imali posla sa vezivanjem krplji. Jedini vodič bio je riješen ovoga ugodnoga posla, jer ih nije imao. On je i onako bio dosta lagan, pa je mogao u svojim opancima da stupa iza nas. Starac od 61 godine bio je veoma zabrinut radi nas. Mi smo naime odmah na početku uspona skinuli košulje. Govorio je, da ćemo se prehladiti, a on nosi za nas odgovornost i t. d. On je bio jako dobro obučen te se je znojio u svojem kožuhu — a mi bez košulje. Bilo nam je jednako vruće! Tek oko dva sata stiglo smo do nekadanje, sada porušene, lovačke kuće pod samim vrhom. »Lijepo sklonište« sastojalo se je iz »prozirnog krova« i mjesta, na kojem su trebali biti zidovi. Sklonište puno snijega. Ostavismo pred »kućom« sve suvišno iz uprtnjača, pa i hranu! Uputimo se konačno na sam vrh. Za sat smo bili gore. Pogled lijep! Divan! Unatoč naporu bili smo veoma zadovoljni. Ovo nas je zadovoljstvo osnažilo. Dalo nam je snage za silaz. Još koji pogled naokolo i brzo natrag! Vodič nas je počeo ganjati. Kasno je, stići ćemo u noći. Sigurno je bilo, da u šest sati na večer ne ćemo biti u Priboju, jer smo tek oko 4 sata bili opet kod naših stvari. Na »brzu smo ruku« pojeli što se dalo. I hajd nazaj! Sišli smo brže. Nije bilo više traženja puta.

Po markacijama se nijesmo mogli ravnati, jer su bile pod snijegom, premda su inače dosta visoko na stablima! Vodič dobro poznaje put i bez markacija. Opet popravljanje krplji i propadanje u snijeg. Ali sada je to brže išlo. Oko osam izišli smo iz šume. Najednom začujemo »hopanje«. Bio je to gazda Kolaković, koji nam je sa dvojicom svojih prijatelja dolazio ususret. Bojao se, da nam se nije šta desilo. Ta imade vukova i medvjeda! Tragova smo vidjeli, ali samo srnečih i zecjih — kao na Viševici! Oko osam sati evo nas u Priboju! Veliko pozdravljanje! Prvi, koji smo na Uskrs o. g. došli na Plješivicu. Starac vodič bio je umoran i blažen. Samu njemu i krpljama imademo zahvaliti, da nam je ovaj uspon uspio. Bilo je teško, da i jako teško. Ali nas je volja bodrila naprijed. Samo volja! Naravno i vježba. Izvježbali smo se bili na Kleku, Viševici, Rudaču-

Skradski vrh! Sve ove vrhove obašli smo u martu ove godine. Dakle »vježbe« u snijegu dosta. Malo odmora kod gazde Kolakovića, pa onda s autom u hotel na Plitvice. Veliko ispitivanje i čestitanje. Upisivanje u knjigu. Obećanje radi fotografija. Konačno s autom u Vrhovine i u vlak. U vlaku »mjesta na prodaju«. Ispružismo se i odspavasmo »kao veliki« do Karlovca. Ovo je bila jedna od naših najljepših tura.

E. H. (Karlovac.)

Markaciju puta Medvedjak — Crikvenica provela je naša agilna podružnica »Snježnik« u Krasici ovako: Markacija počinje po prilici 1 km od same stanice Lič, ili bolje kod stražarnice pred ulazom u tunel Kobiljak, gdje se skreće na desno. Strelica na stražarnici to jasno pokazuje. Isprva ide uskim, kasnije širokim putem s postepenim usponom i dolazi u blizinu Medvedjaka s istočne strane. Na kamenoj hridi dvije strelice označuju smjer. U pravcu prema jugu vodi put prema Crikvenici, a u pravcu prema zapadu staza na Medvedjak. U istom se pravcu nastavlja bokom do samoga vrha, da se kasnije pod samim ovim pređe u smjer SSZ. Za spust u Crikvenicu vraća se do gore naimenovane hridi i na glavni put istom stazom natrag, te se nastavlja put u južnom pravcu. Ali se može i sa samog vrha krenuti u pravcu JI preko omanjih obronaka na put, koji je vidljiv na suprotnom sedlu. Taj je donekle kraći, ali nije markiran. Sa ovog sedla dolazi se na široku grubu cestu, koja se kod njenog oštrog zaokreta na JI ostavlja, da se prosljedi isprva u južnom, kasnije u JZ pravcu, te ponovno južno do neke vrsti kamenitog portala, s kojeg se pruža vidik u dolinu i na Tribalj. U zavojitoj crti spušta se dalje u primorje. Kad se stigne do prvih kuća, mogu se presjeći polja, te tako stići na suprotnu glavnu cestu, pa njom u Crikvenicu. Markacija međutim vodi cestom Grižane—Novi—Vinodol prema zapadu, pa iza 1 km skreće pravcem Tribaljske crkve, od koje se glavnom cestom na lijevo produžuje u Crikvenicu. Odavle put do cilja iznosi još 7 kilometara.

ISPRAVCI. U 4. broju potkrale su se neke pogrješke u člancima g. dra. I. Krajača: str. 87, r. 9. odozdo treba da bude: Prosarom, a ne: Prosorom; ista stranica 5. redak odozdo ima glasiti: primorska, a ne: podmorska; str. 107, red. 4. odozgo ima biti: 1065 m, a ne: 1165 m.

SADRŽAJ: Dr. Ivan Krajač: Narodne planine i Hrvati (str. 109). Svršetak. — M. Kusijanović: Močiljska pećina (sa nacrtom pećine i sedam slika, str. 113.) — P.: Tip bosanske planinarske kolibe (sa 4 nacrtom; str. 122.) — P.: Glavne skupštine podružnica HPD-a: 1. »Visočice« u Gospicu (str. 125.); 2. »Papuk« u Virovitici (str. 128.); 3. »Orjen« u Dubrovniku (str. 130.); 4. osnutak podružnice »Biokovo« u Makarskoj (str. 133.); 5. »Snježnik« u Krasici (str. 133.); 6. »Mosor« u Splitu (str. 134.). — Društvene vijesti: Prinosi podružnice »Martinšćak« u Karlovcu za gradnju planinarskih kuća (str. 137.). — Planinarska izložba u Koprivnici (str. 138.). — Na Ličkoj Plješivici po snijegu (str. 138.). — Markacija puta Medvedak—Crikvenica (str. 140.). — Ispravci (str. 140.).

»Hrvatski Planinar« izlazi 10 puta na godinu: pretplata stoji godišnje D 50 (za dake i naučnike D 40; za inozemstvo D 70. — Pretplatu, reklamacije, rukopise i fotografije prima HPD središnjica u Zagrebu, Dolac broj 1. Odgovorni urednik: prof. Josip Pasarić, Ulica kraljice Marije 20. — Izdavač »Hrvatsko Planinarsko Društvo« u Zagrebu. — Tiskar »Tipografije« d. d. Zagreb, Preradovićev trg 9. — Za tiskaru odgovara I. Ivanković, Zagreb, Selska c. 39.